

PÄÄOMALAINAN KONVERTOINTI SVOP-RAHASTOON
VEROSEURAAMUSNÄKÖKULMASTA

Kandidaatintutkielma
Anssi Valtonen
Aalto-yliopiston Kauppakorkeakoulu
Yritysjuridiikka
Syksy 2018

Tekijä Anssi Valtonen

Työn nimi Pääomallainan konvertointi SVOP-rahastoon veroseuraamusnäkökulmasta

Tutkinto Kauppatieteiden kandidaatti

Koulutusohjelma Yritysjuridiikka

Työn ohjaaja(t) Laura Peni

Hyväksymisvuosi 2018

Sivumäärä 33+7

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Kun osakeyhtiön taloudellinen tilanne niin vaatii tai velkoja ja velallinen keskenään sopivat, voidaan pääomallainasaaminen konvertoida eli muuntaa osaksi velallisen yhtiön omaa pääomaa. Pääomallainasaamisen konvertointi on tyypillinen ratkaisu tilanteessa, jossa yhtiön omaa pääomaa halutaan nostaa ilman uusien varojen sijoittamista yhtiöön. Lainasaamisen (etenkin pääomallainan) konvertointi osaksi SVOP-rahastoa on suhteellisen yksinkertainen prosessi hallinnollisesti, mutta vero-oikeudellisesti konvertointi sisältää lukuisia merkittäviä yksityiskohtia.

Tutkielman tarkoitus ei ole niinkään tarkastella konvertointiprosessia yhtiöoikeudelliselta luonteeltaan, vaan nimenomaisesti verokysymyksen näkökulmasta. Verotuksellisesti tarkasteltuna pääomallainan konvertoinnissa velkojan sekä velallisen tahoilla esiintyvien verokysymysten lisäksi tutkittavana on myös SVOP-rahaston myöhempi jako, sekä pääomallainan merkittävimmät verotukselliset elementit.

Pääomallainan konvertointitilanteessa keskeiset verokysymykset liittyvät siihen, aiheuttaako konvertointi velalliselle yhtiölle tapahtumahetkellä realisoituvaa tuloa, ja kuinka konvertoitun pääomallainasaamisen menetystä tulkitaan velkojan omassa verotuksessaan. Konvertointia on myös edellä mainitun lisäksi mahdollista käyttää verosuunnittelun välineenä, josta työssä mainitaan muutamia keskeisiä elementtejä.

Lukijan on kuitenkin hyvä sisäistää, että tyhjentävää vastausta konvertoinnin aiheuttamiin suoranaisiin veroseuraamuksiin on hankala antaa, sillä jokainen konvertointitilanne on luonnollisesti omanlainen kaikkine yksityiskohtineen. Tästä johtuen työn johtopäätöksiä käsitellään yleisellä tasolla, joista lopputulema saattaa mahdollisesti poiketa tilanteen muuttuessa.

Avainsanat Pääomallainan, SVOP-rahasto, lainasaamisen konvertointi, verosuunnittelu, verotus

Käytetyt lyhenteet

TVL	=	Laki henkilökohtaisen tulon verottamisesta (30.12.1992/1535)
EVL	=	Laki elinkeinotulon verottamisesta (24.6.1968/360)
OYL	=	Osakeyhtiölaki (21.7.2006/624)
SVOP	=	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto
KHO	=	Korkein hallinto-oikeus
HAO	=	Hallinto-oikeus

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	5
1.2 Taustaa.....	5
1.3 Tutkielman rakenne.....	6
1.4 Aiheen rajaus ja tutkimusmenetelmät.....	7
2. Pääomalainojen käyttö osakeyhtiön rahoituksen lähteenä.....	8
2.1 Vieraan pääoman ehtoinen välirahoitusinstrumentti.....	8
2.2 Pääomalainan verokohtelu – omaa vai vierasta pääomaa?.....	10
2.2.1 Korkokulujen vähennyskelpoisuus.....	11
2.2.2 Korkotulojen veronalaisuus.....	12
3. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto.....	13
3.1 Yleistä SVOP-rahastosta.....	12
3.2 SVOP-rahastosta tehdyn palautuksen verokohtelu.....	15
4. Pääomalainan konvertointi SVOP-rahastoon.....	17
4.1 Vieraan pääoman ehtoisen saamisen konvertointi yleisesti.....	17
4.2 Velkojen suostumus avainasemassa.....	19
4.3 Oman pääoman ehtoinen sijoitus vai veronalainen tulo?.....	19
4.4 Pääomalainan konvertointiprosessi käytännössä.....	22
4.5 Konvertoinnin verovaikutukset.....	23
4.5.1 Velallisen näkökulmasta.....	23
4.5.2 Velkojan näkökulmasta.....	27
4.6 Konvertointi verosuunnittelunäkökulmasta.....	30
4.6.1 Konvertoidun pääomalainan palautus.....	32
5. Yhteenveto ja johtopäätökset.....	35
6. Lähdeluettelo.....	37

1. JOHDANTO

1.2 Taustaa

Liiketoiminnan alati muuttuvassa maailmassa eteen tulee varsin usein tilanteita, joissa osakeyhtiöiden tulee miettiä optimaalista taserakennettaan. Kirjanpitoasetusten mukainen tase koostuu omasta sekä vieraasta pääomasta, joiden lisäksi olemassa on myös niin sanottuja välirahoitusinstrumentteja eli erilaisia työkaluja, jotka sisältävät elementtejä sekä omasta, että vieraasta pääomasta. Pääomalaina on kenties näistä yksi tunnetuimmista, ja hyvin suosittu väline osakeyhtiöiden rahoituksen lähteenä. Luonteeltaan se kuitenkin luetaan vieraaksi pääomaksi lukuisista omalle pääomalle tyypillisistä ominaisuuksista huolimatta.

Kun yhtiön taloudellinen tilanne vaatii tai osapuolet niin vapaaehtoisesti sopivat, voidaan vieraan pääoman ehtoinen pääomalaina muuntaa eli konvertoida osaksi yhtiön omaa pääomaa. Kyseessä on siis yksinkertaisesti ajateltuna tilanne, jossa yhtiöltä oleva velka muunnetaan kyseisen velan haltijan suostumuksella osaksi yhtiön omaa pääomaa. Käytännössä velan konvertointi omaksi pääomaksi tapahtuu kuittaamalla sijoitus omaan pääomaan alkuperäistä velkasaatavaa vastaan. Konvertoinnin seurauksena velkoja muuttuu vieraan pääoman ehtoista rahoittajasta oman pääoman ehtoiseksi sijoittajaksi, ellei kyseinen taho omista velan lisäksi myös osakkeita, mikä on hyvin tyypillinen tilanne nykypäivänä.

Yhtiöoikeudellisesti tarkasteltuna vieraan pääoman ehtoinen saaminen voidaan konvertoida sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon, eli lyhyemmin SVOP-rahastoon. Tämä tutkielma keskittyy käsittelemään pääomalainan konvertointia nimenomaisesti SVOP-rahastoon. SVOP-rahaston lisäksi pääomalaina voidaan konvertoida osaksi osakepääomaa tai sillä voidaan vaihtoehtoisesti kattaa aikaisemman tilikauden tappioita. Jokaisessa tapauksessa sovellettaviksi tulevat omat säännökset, niin yhtiöoikeudellisesti kuin myös etenkin vero-oikeudellisesti. Myöhemmin SVOP-rahastosta voidaan jakaa konvertoitu lainasaaminen ulos yhtiön osakkaille, mikäli näin päätetään.

Vero-oikeudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna pääomalainan konvertointi SVOP-rahastoon synnyttää lukuisia veroteknisiä haasteita sekä kysymyksiä, joihin pyritään vastaamaan työn

edetessä. Konvertointitilanteet ovat yleensä kuitenkin aina joissain määrin ”uniikkeja”, joten yhtä ja tyhjentävää vastausta konvertoinnin synnyttämiin verotuksellisiin kokonaisuursauksiin on hankalaa antaa ja määrittää, mutta yleisellä tasolla asian tarkastelu on suhteellisen ongelmatonta.

1.3 Tutkielman rakenne

Tutkielma koostuu neljästä eri asiakappaleesta. Ensimmäisessä asiakappaleessa (kappale numero kaksi) käydään läpi pääomalainaa, sekä sen roolia yhtiön rahoituksen lähteenä. Tarkastelun keskiössä on pääomalainan keskeisimmät verotukselliset elementit, kuin myös yhtiöoikeudelliset tunnusmerkit.

Kappaleessa numero kolme käsittelyyn otetaan osakeyhtiölain mukainen SVOP-rahasto. Kappaleessa tarkastellaan muun muassa SVOP-rahaston syntymistä sekä luonnetta osana yhtiön vapaata omaa pääomaa sekä tietenkin kyseisen rahaston verokohtelua. Tämän lisäksi pohditaan myös sitä, millaisissa tilanteissa SVOP-rahastosta tehty palautus voidaan tulkita pääomansijoituksen palautukseksi, ja milloin puolestaan osingoksi. Näillä kahdella tulkintavaihtoehdolla on keskeinen vaikutus rahastosta tehdyn palautuksen verokohtelun.

Neljäs kappale käsittelee tutkittavan kysymyksen kannalta keskeisintä osa-aluetta, eli itse konvertointiprosessia SVOP-rahastoon. Kappaleessa käydään läpi, kuinka pääomalainan konvertointi käytännössä toteutetaan SVOP-rahastoon, kuinka sitä verotetaan, mitkä ovat konvertoinnin keskeiset veroseuraamukset, sekä lukuisia muita aiheen kannalta relevantteja verotuksellisia näkökulmia. Kyseisessä kappaleessa pohditaan myös konvertointia verosuunnittelunäkökulmasta, eli voidaanko pääomalainan konvertoinnilla saada merkittävää verotuksellista etua.

Viimeisessä asiakappaleessa vedetään yhteen edellä mainituista seikoista syntyneet johtopäätökset, ja esitetään myös konvertoinnin haasteita, kuin myös lyhyt loppuyhteenvedo itse tutkittavasta erityistilanteesta.

1.4 Aiheen rajausta ja tutkimusmenetelmät

Tutkielman aihe on rajattu suhteellisen tarkasti konvertointiin silloin, kun kohteena on yhtiön SVOP-rahasto. Työssä käsitellään kuitenkin pintapuolisesti myös muut vaihtoehdot, mutta merkittävin pohdinta tapahtuu SVOP-rahastoon keskittyvässä konvertoinnissa ja tämän toimenpiteen keskeisissä verokysymyksissä. Taustaoletuksena on lähtökohta, jossa konvertoinnin molemmat osapuolet ovat itsenäisiä listaamattomia osakeyhtiöitä, ja velkoja on ennestään velallisen yhtiön osakkeenomistaja. Usein vieraan pääoman ehtoisen lainasaamisen konvertointeja toteutetaan konsernin sisäisesti emo- ja tytäryhtiön välillä, ja omistuksessa on velan lisäksi myös osakkeita, joten rajausta on näin ollen myös mielekästä käytännön tilanteen huomioon ottaen.

SVOP-rahaston käyttö on uuden osakeyhtiölain ja nimellisarvottoman osakepääomajärjestelmän seurauksena kasvanut merkittäväksi, ja usein se nähdään ensisijaisena vaihtoehtona esimerkiksi osakepääomaan keskittyviin kirjauksiin liittyen. Näin ollen konvertointi SVOP-rahastoon on aiheena myös ajankohtainen ja mielenkiintoinen, sillä lainojen konvertointia kyseiseen rahastoon toteutetaan koko ajan kasvavissa määrin. SVOP-rahasto on ominaisuuksiltaan myös joustavin, sillä varojenjako SVOP-rahastosta voidaan toteuttaa huomattavasti joustavammin, kuin esimerkiksi varojenjako osakepääomaa alentamalla.

Tutkimusmenetelmä perustuu suurella osin kirjallisuuskatsaukseen sekä asian peilaamiseen vanhan oikeuskäytännön, kuin myös Verohallinnon vallitsevien tulkintojen mukaisesti. Huomattavaa on, että keskeinen ja merkittävin osuus työstä koostuu aiheen tarkastelusta nimenomaisesti verokysymyksiä näkökulmasta, eikä niinkään yhtiöoikeudellisten kysymysten, vaikkakin niiden tärkeyttä ei voida aliarvioida asian ymmärtämisen ja sisäistämisen näkökulmasta.

2. PÄÄOMALAINOJEN KÄYTTÖ OSAKEYHTIÖN RAHOITUKSEN LÄHTEENÄ

2.1 Vieraan pääoman ehtoinen välirahoitusinstrumentti

Kirjanpidollisesti osakeyhtiön pääoma jakautuu kahteen osaan; omaan pääomaan sekä tyypillisesti lainatuista varoista sekä muista veloista koostuvaan vieraaseen pääomaan. Oman sekä vieraan pääoman jaottelun lisäksi osakeyhtiön rahoituksen lähteenä on mahdollista niin sanottujen välirahoitusinstrumenttien käyttö, josta pääomalaina on eräs merkittävimmistä työkaluista.¹ Nimensä mukaisesti pääomalaina luetaan lähtökohtaisesti taseen vieraaseen pääomaan, mutta erityistilanteissa kirjaus voidaan myös suorittaa omaksi pääomaksi, mikäli kyseessä on esimerkiksi kansainvälisten IFRS-standardien mukainen kirjausmenetelmä hybridilainojen osalta.² Tiivistettynä voidaan todeta, että pääomalaina on siis nimensä mukaisesti vieraan pääoman ehtoista lainaa, mutta luonteesta johtuen siinä yhdistyy sekä omalle että vieraalle pääomalle tyypillisiä elementtejä.

Pääomalainaan sisältyy muutamia keskeisiä elementtejä, jotka tekevät siitä ehdoiltaan huomattavasti heikomman verrattuna tavalliseen vieraan pääoman ehtoiseen lainaan. Osakeyhtiön maksukyvyttömyystilanteessa konkurssipesän varojenjako noudattaa hyvin pitkälti kaavaa, jonka mukaisesti vieraan pääoman ehtoiset rahoittajat ovat oikeutettuja saamaan jako-osuutensa ensiksi, ja vasta tämän jälkeen oman pääoman ehtoiset sijoittajat. Näin ollen pääomalainan kohdalla osakeyhtiön maksukyvyttömyystilanteessa pääomalainan haltija on oikeutettu saamaan osansa konkurssipesän varoista vasta sen jälkeen, kun kaikki muut vieraan pääoman ehtoiset velkojat ovat saaneet osansa.³ Osakeyhtiöllä voi olla myös muita viimesijaisia lainoja, jotka ovat maksukyvyttömyystilanteessa viimeisenä maksussa. Pääomalainan kohdalla viimesijaisuus perustuu kuitenkin osakeyhtiölakiin, eikä muihin sopimusehtoihin.⁴ Tämän johdosta pääomalainaan liittyy huomattavasti korkeampi riski, kuin mitä tavalliseen vieraan pääoman ehtoiseen lainaan.

¹ Mähönen – Villa, 2012, s. 233.

² Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho, 2018, s. 866.

³ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho, 2018, s. 873.

⁴ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho, 2018, s. 866.

Pääomallainan haltijalle ei myöskään kuulu normaaleita osakkeenomistajan oikeuksia, jotka koskevat oman pääoman ehtoisia sijoittajia. Pääomallainan haltijalla ei näin ollen ole esimerkiksi äänioikeutta eikä muitakaan osakkeenomistajille kuuluvia oikeuksia.⁵ Pääomallainojen käytön suosiota selittänee myös seikka, jonka mukaisesti osakeyhtiön oman pääoman riittävyttä laskettaessa eli maksukykytestiä suorittaessa pääomallaina luetaan osaksi omaa pääomaa, eikä vierasta.⁶ Kuten edellä mainittiin, pääomallaina lähtökohtaisesti kirjataan taseeseen vieraan pääoman kohdalle, mutta oman pääoman arviointia tehdessä pääomallaina rinnastetaan aina omaan pääomaan, mikä on omiaan vahvistamaan yhtiön taserakennetta. Näin ollen pääomallainoja voidaan käyttää joustavan luonteen takia myös erityisesti tilapäisen maksukyvyttömyyden lähestyessä.

Päätös yhtiön toiminnan rahoittamisesta pääomallainan turvin on yleensä suhteellisen vapaamuotoinen toimi. Pääomallainasopimusta tehdessä on kuitenkin noudatettava sille OYL 12 luvun kohdalla asetettuja vähimmäisehtoja, muista ehdoista näiden lisäksi voidaan sopia osapuolten välillä. Velallisen ja velkojan tulee kuitenkin lainasopimusta tehdessä päättää siitä, onko kyseessä nimenomaisesti pääomallaina, johon sovelletaan OYL 12 luvun 1 §:n ehtoja, vai onko kyse muusta pääomallainan *kaltaisesta* viimesijaisesta lainasta.

Kuten muidenkin vieraan pääoman ehtoisten lainojen kohdalla, myös pääomallainalle maksetaan korkoa. Pääomallainan koronmaksuun liittyy kuitenkin muutama säännös, jotka voivat ääritilanteissa estää yhtiötä maksamasta korkoa pääomallainan haltijalle. OYL 12 luvun 1 §:n 2 kohdan mukaisesti yhtiö voi maksaa korkoa ainoastaan silloin, kun taloudellinen tilanne sen sallii.⁷ *”Yhtiön toiminnan aikana pääoma saadaan palauttaa ja korkoa maksaa vain siltä osin kuin yhtiön vapaan oman pääoman ja kaikkien pääomallainojen yhteenlaskettu määrä maksuhetkellä ylittää yhtiön viimeksi päättyneeltä tilikaudelta vahvistettavan tai sitä uudempaan tilinpäätökseen sisältyvän taseen mukaisen tappion määrän.”*⁸ Edellä mainittu säännös säätelee siis pääoman koron lisäksi myös itse palautusta, sekä varmistaa sen, että yhtiön maksukyvyyn on oltava tietyllä tasolla pääomallainan koron maksamisen sallimiseksi. Varsin tiukahkon sääntelyn

⁵ Kyläkallio – Iiro – Kyläkallio, 2017, s. 898

⁶ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho, 2018, s. 866.

⁷ OYL 12:1§

⁸ Mähönen – Villa, 2012, s. 236.

vastapainona pääomallainan koron tai palautuksen maksamiseen ei toisaalta sovelleta esimerkiksi perinteistä maksukykytestiä. Korkeiden maksuedellytyksien täyttymisestä käytännön tasolla päättää yleensä yhtiön hallitus.⁹ Kompensaationa korkeahkosta riskistä, pääomallainalle maksetaan tavallisesti huomattavasti korkeampaa korkoa, kuin mitä normaalisti vieraan pääoman ehtooselle lainalle. Koron suuruuden tulee kuitenkin olla rinnastettavissa yleiseen markkinaehtoperiaatteeseen.¹⁰ Mikäli näin ei ole, kysymyksessä saattaa olla esimerkiksi peitelty osingonjako, joka on osakeyhtiölain mukaisesti rangaistavaa toimintaa, ja johon liittyy esimerkiksi korotettuja veroseuraamuksia.¹¹ Usein kuitenkin peittelystä osingonjaosta puhuttaessa epäilykset liittyvät tilanteisiin, jossa kyseessä on osakkaan ja yhtiön välinen lainajärjestely eli osakaslaina, eikä niinkään perinteinen pääomallainasopimus. Toisaalta, mikäli pääomallainajärjestelyyn ryhdytään maksukyvyttömyyden ollessa hyvin lähellä tai yhtiön taloudellisen tilan ollessa muutoin erittäin heikko, saattaa normaalinkin vieraan pääoman ehtoosien lainarahan korko olla hyvinkin merkittävä, joten pääomallainan todellisen käyvän markkinakoron arviointi on myös luonnollisesti hieman tilannekohtaista sekä haastavaa.

2.2 Pääomallainan verokohtelu – omaa vai vierasta pääomaa?

Kuten muidenkin vieraan pääoman ehtoosien lainojen kohdalla, myös pääomallainaa kohdellaan verotuksellisesti vieraana pääomana. Tämän johdosta pääomallaina itsessään ei ole miltään osin verotettavaa tuloa vastaanottavalle taholle, eikä myöskään vähennyskelpoista menoaa antajalleen, kuten ei myöskään mikään muukaan vieraan pääoman ehtoosinen laina. Kyseessä on nimienomaisesti laina, ei verotettava tulo. Kirjanpidollisesti pääomallaina voidaan joissain tilanteissa kirjata taseen omaksi pääomaksi, mutta kirjanpidollinen luonne ei toisaalta vaikuta verotuskäytäntöihin, vaan nämä ovat erillisiä tulkintaseikkoja. Tästä johtuen pääomallainan antaminen ei ole vastaanottajalleen (velalliselle yritykselle) EVL 4 §:n mukaista verotettavaa tuloa. Verotuksellisesti on tärkeää tehdä jako oman ja vieraan pääoman välillä, sillä oman pääoman ehtooselle rahoitukselle tehdyt suoritukset, kuten esimerkiksi osingonjako, eivät ole verovähennyskelpoisia maksajatahon omassa verotuksessa, mutta vieraan pääoman ehtooselle lainalle tehdyt suoritukset puolestaan ovat.

⁹ Kyläkallio – Iirola – Kyläkallio, 2017, s. 906.

¹⁰ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho, 2018, s. 869.

¹¹ Blomqvist – Malmivaara, 2016, s. 59.

2.2.1 Korkokulujen vähennyskelpoisuus

Vieraan pääoman ehtoiseselle rahoitukselle on verotusmenettelyn mukaisesti tyyppillistä, että velallisen tahon kyseiselle lainalle maksamat korkomenot ovat kokonaisuudessaan verovähennyskelpoista menoa. Saman periaatteen mukaisesti verovähennyskelpoisuus johtaa aina siihen, että saajataholle kyseiset korkotulot ovat EVL 4 §:n tai vaihtoehtoisesti TVL 33 §:n mukaista veronalaista tuloa, riippuen onko kyseessä osakeyhtiö vai luonnollinen henkilö.

EVL 18 luvun 1 §:n kohdan 2 mukaisesti yrityksen ottaman lainan korkomenot ovat verovähennyskelpoista menoa. Pääomalainan kohdalla tulkinta ei poikkea tästä tilanteesta, ja näin ollen myös pääomalainan korkokulut ovat vähennyskelpoista menoa antajalle, sekä verotettavaa tuloa saajalleen.¹² Pääomalainan korkokulut ovat vähennyskelpoisia antavalle taholle kokonaisuudessaan. Korkomenojen vähennyskelpoisuutta tarkasteltaessa tulee kuitenkin huomioida seikka, jonka mukaan korkokulut voidaan vähentää pääomalainan antajan verotuksessa vain niiltä vuosilta, milloin yhtiön taloudellinen tilanne sallii ylipäättään koron maksamisen.¹³ Mikäli joiltain tilikausilta korkoa ei voida maksaa johtuen vapaan oman pääoman riittämättömyydestä, ei pääomalainan antaja voi tehdä vähennystä, sillä korkoakaan ei ole todellisuudessa maksettu.

Vallitsevan käytännön mukaisesti pääomalainan korko voidaan myös sopia maksettavaksi tietyn tuloksellisuuden puitteissa, kunhan sopimusehto ei ole ristiriidassa OYL 12 luvun 1 §:n minimiehdoista. Lainan antaja sekä velallinen voivat sopia, että pääomalainasopimukseen kirjataan taloudellisia ehtoja, joiden täytyessä pääomalainan korko on maksukelpoista. Koronmaksun sitominen yhtiön tuloksellisuuteen tai muiden tiukempien ehtojen käyttäminen ei vaikuta kuitenkaan koron verotukselliseen vähennysoikeuteen.

Pääomalainan korkomenojen vähennyskelpoisuuden kohdalla on myös tärkeää huomata, että Verohallinnon ohjeistuksen mukaisesti pääomalainan korkomenot ovat vähennyskelpoisia EVL-tulolähteen mukaisesti antajalleen vain, mikäli pääomalaina on otettu yhtiön elinkeinotoimintaa

¹² Verohallinnon tiedote, Osakeyhtiölain uudet rahoitusvälineet verotuksessa, 5/1997.

¹³ Verohallinnon tiedote, Osakeyhtiölain uudet rahoitusvälineet verotuksessa, 5/1997.

varten.¹⁴ Mikäli yhtiön harjoittama liiketoiminta ei varsinaisesti tarvitse lisää rahoitusta, voi kysymyksessä olla TVL-tulolähteeseen kuuluva vähennyskelpoinen meno.¹⁵ Verohallinto tulkitsee pääomallainan EVL-tulolähteen mukaiseksi vähennyskelpoiseksi menoksi myös silloin, mikäli laina on välttämätöntä osakeyhtiön vakavaraisuuden parantamiseksi.

2.2.2 Korkotulojen veronalaisuus

Kun pääomallainan korkotulojen vastaanottajana on luonnollinen henkilö, kyseiset korkotulot kuuluvat verotettavaksi TVL-korkotulojen piiriin.¹⁶ Henkilökohtaisen tulon verotusta säätelevän TVL 33 §:n mukaisesti luonnollisen henkilön saamat korkotulot kuuluvat pääomatuloverotuksen piiriin, ja pääomallainan kohdalla vieraan pääoman luontoisesta rinnastuksesta johtuen korot ovat myös veronalaista tuloa. Pääomatuloverokannan mukaisesti tällöin efektiivinen verorasitus on hieman yli 30 prosenttia riippuen korkotulon saajan muista verotettavista pääomatuloista kyseisen verovuoden aikana. Mikäli kyseessä on rajoitetusti verovelvollinen taho, on pääomallainan korotuloja katsottu lähdeverotuksessa verovelvolliselle verovapaaksi tuloksi.¹⁷

Kahden osakeyhtiön välisessä pääomallainajärjestelyssä (kuten tämän tutkielman kohdalla) korkotuloa saava taho on verovelvollinen EVL 4 §:n mukaisesti, sillä kyseessä on rahanarvoinen suorite, joka on näin ollen veronalaista tuloa. Pääomallainavelkojana toimivan yrityksen tapauksessa efektiivinen verorasite on vallitsevan yhtiöverokannan mukaisesti 20 prosenttia vuonna 2018. Huomattavaa on, että korkotulot kasvattavat yhtiön verotuksellista tulosta kokonaisuutena kyseisen verovuoden aikana, eikä niistä realisoidu maksettavaksi suoranaisesta veroa tapahtumahetkellä.

¹⁴ Verohallinnon tiedote, Osakeyhtiölain uudet rahoitusvälineet verotuksessa, 5/1997.

¹⁵ Verohallinnon tiedote, Osakeyhtiölain uudet rahoitusvälineet verotuksessa, 5/1997.

¹⁶ Niskakangas, 2014, s. 36.

¹⁷ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho, 2018, s. 869.

3. SIJOITETUN VAPAAN OMAN PÄÄOMAN RAHASTO

3.1 Yleistä SVOP-rahastosta

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto eli SVOP-rahasto kuuluu osakeyhtiön taseen omaan pääomaan, tarkemmin ilmaistuna vapaaseen omaan pääomaan.¹⁸ SVOP-rahasto ei ole sidottua omaa pääomaa, joten luonteeltaan se on hyvin joustavaa. SVOP-rahastoa voitaisiin periaatteessa kuvailla ”ylimääräisten varojen parkkipaikaksi”, sillä rahastoon voidaan merkitä hyvin erityyppisiä suorituksia. Näistä tavallisimmat ovat osakemerkintöjen emissiovoitot, osakepääomansijoitukset tai muu oman pääoman ehtoinen sijoitus, joka lähtökohtaisesti ei kuulu mihinkään muuhun taseen oman pääoman erään.¹⁹ SVOP-rahastoon voidaan myös siirtää edellisten tilikausien voittoja, tai rahastoa voidaan käyttää kattamaan edellisten tilikausien tappioita.²⁰ Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoa voidaan myös kartuttaa konvertoimalla velka tai muu saaminen kyseiseen rahastoon, mikäli velkoja antaa suostumuksensa toimenpiteeseen.²¹

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon päätyvistä varoista suurin osa on yleensä syntynyt osakeantien yhteydessä. OYL 1 luvun 3 §:n mukaisesti listaamattoman osakeyhtiön osakepääoman on oltava vähintään 2 500 euroa. Todellisuudessa osakeyhtiöitä kuitenkin saatetaan perustaa ja pääomittaa huomattavasti suuremmilla osakepääomilla, jolloin minimivaatimuksen ylittävä osa saatetaan helposti kirjata SVOP-rahastoon, eikä osakepääomaksi. Tämä tehdään usein siksi, että myöhemmässä vaiheessa yritystoimintaa saattaa tulla tarvetta jakaa yhtiöstä varoja ulos, mikä on puolestaan huomattavasti helpompi prosessi SVOP-rahastosta kuin perinteinen osakepääoman alentaminen.²² SVOP-rahasto voi syntyä myös yritysjärjestelyiden seurauksena. Sulautuva tai jakautuva osakeyhtiö voi yhtiökokouksen nojalla päättää, että osakeyhtiöiden sulautumisen seurauksena vastaanottava

¹⁸ Immonen – Nuolimaa, 2012, s. 142.

¹⁹ OYL 8:2§

²⁰ Verohallinnon ohje, Vapaan oman pääoman rahaston varojen jako verotuksessa, Dnro A33/200/2018.

²¹ Blomqvist – Malmivaara, 2016 s. 58.

²² Immonen – Nuolimaa, 2012, s. 160.

yhtiö kirjaa sulautuvan yhtiön taseen pääoman kokonaisuudessaan omaan SVOP-rahastoonsa. Tämä tosin edellyttää, että vastaanottavan yhtiön osakkeilla ei ole nimellisarvoa.²³

Toinen merkittävä lähde SVOP-rahaston karttumiselle ovat niin sanotut vastikkeettomat suorat sijoitukset, jotka puhekielessä voidaan rinnastaa pääomansijoituksiin. Yhtiön osakkaat voivat halutessaan esimerkiksi tehdä sijoituksen suoraan SVOP-rahastoon, jolla puolestaan voidaan parantaa yhtiön taseen omaa pääomaa, mikä saattaa olla esimerkiksi maksukyvyttömyystilanteissa hyvinkin varteenotettava vaihtoehto. Suoran vastikkeettoman sijoituksen kohdalla tulee kuitenkin varmistua siitä, että sopimukseen ei kirjata ehtoja, jotka tekisivät vastikkeettomasta sijoituksesta vastikkeellisen.²⁴ Mikäli SVOP-rahastoon tehtävään sijoitukseen sisältyy ehtoja esimerkiksi sijoituksen takaisinmaksuvelvollisuudesta tai sille suoritettavasta muunlaisesta korvauksesta, tulkitaan tehty sijoitus normaaliksi vieraan pääoman ehtoiseksi lainaksi. Näin ollen rahastoon tehdyn sijoituksen todellinen luonne (eikä kirjausperuste) määrittää sen, onko kyse vastikkeettomasta SVOP-sijoituksesta vai ei.

SVOP-rahastoon liittyy myös muutamia tärkeitä huomioita, joista eräs merkittävimmistä on se, että rahastoon sijoitetut varat kuuluvat kaikille osakeyhtiön osakkaille. Näin ollen, mikäli yksi yhtiön osakkaista tekee edellisessä kappaleessa kuvatun vastikkeettoman osakepääomasijoituksen yhtiöön, tulee tämä sijoitus kaikkien osakkaiden hyväksi, eikä vain sijoituksen tehneen tahon. Luonnollisesti niin sanotuissa yhden miehen yhtiöissä tilanne on toinen, jossa monesti yrittäjä omistaa yhtiön osakekannan kokonaisuudessaan. SVOP-rahastoon tehdyn sijoituksen tekijänä voi toimia myös yhtiön ulkopuolinen taho, eikä ainoastaan yhtiön osakkaat. Nykypäivän liiketoiminnan monipuolistuvan rahoitusratkaisukäytännön luonteesta johtuen ei ole mitenkään harvinaista, että sama taho on samaan aikaan sekä vieraan pääoman ehtoisen velkojan, että oman pääoman ehtoisen osakkeenomistajan roolissa, joten tästäkään syystä ei ole mielekäästä rahoittaa SVOP-rahastoon tehtyjä sijoituksia vain ja ainoastaan osakkaiden oikeuksiksi.²⁵

²³ Blomqvist – Malmivaara, 2016, s. 59.

²⁴ Mähönen – Villa, 2012, s. 222.

²⁵ Mähönen – Villa, 2012, s. 222.

OYL 13 luvun 1 §:n mukaisesti osakeyhtiö voi jakaa varoja omistajilleen laillisesti neljällä vaihtoehtoisella menettelytavalla, joista yksi on varojenjako SVOP-rahastosta. Näin ollen SVOP-rahastoa voidaan myös alentaa tekemällä palautuksia osakkeenomistajille. Huomattavaa on kuitenkin se, että SVOP-rahastosta tehtävää palautusta ei tule rinnastaa yhtiön voittovarojen jakamiseksi, vaan kyseessä on täysin eri prosessi. Vaikka kyseiseen rahastoon voidaankin tietyissä tapauksissa siirtää edellisten tilikausien voittovaroja, kysymyksessä on kuitenkin SVOP-rahastosta tehtävä palautus, jota koskee omanlaisensa säännökset ja velvoitteet, niin yhtiöoikeudellisesti kuin myös verotusmenettelyllisesti.²⁶

SVOP-rahastosta tehtävä palautus on yhtiöoikeudellisesta näkökulmasta huomattavasti kevyempi prosessi verrattuna sidotun oman pääoman jakamiseen. Osakepääomaa jakaessa yhtiön tulee suorittaa niin sanottu maksukykytesti, sekä turvata vieraan pääoman ehtoisten velkojien asema velkojainsuojamenettelyllä.²⁷ Velkojainsuojamenettelyn normaali kestoaika on noin kolme kuukautta, jollei yksikään velkoja vastusta kyseistä toimenpidettä.²⁸ SVOP-rahastosta tehtyyn palautukseen puolestaan riittävät käytännössä kirjanpidolliset toimet, jonka jälkeen palautus on suoritettu.

3.2 SVOP-rahastosta tehdyn palautuksen verokohtelu

SVOP-rahastosta tehtyä palautusta voidaan vallitsevan verolainsäädännön mukaisesti tulkita kahdella eri tavalla. Varojenjako voidaan käsitellä joko luovutuksena verotettavana pääomansijoituksen palautuksena, tai vaihtoehtoisesti osinkona.²⁹ Tulkintaan vaikuttaa lähtökohtaisesti se, onko kysymys aidosta yhtiöön tehdyn pääomansijoituksen palautuksesta, vai onko varojen alkuperä syntynyt sinne esimerkiksi siirretyistä voittovaroista, joita tietenkään ei voida tulkita aidoksi vastikkeettomaksi pääomansijoitukseksi. Palautuksen suorittavan yhtiön tulee kirjata jakopäätökseen selkeästi, kummasta tapahtumasta heidän mielestään on kyse; pääomanpalautuksesta vaiko osingonjaosta.³⁰

²⁶ Mähönen – Villa, 2012, s. 423.

²⁷ Immonen – Nuolimaa, 2012, s. 162.

²⁸ Immonen – Nuolimaa, 2012, s. 162.

²⁹ Malmgrén – Myrsky, 2014, s. 575.

³⁰ Mähönen – Villa, 2012, s. 424.

SVOP-rahastoista tehtyihin palautuksiin ei ollut varsinaisesti voimassaolevaa verolainsäädäntöä ennen vuotta 2014, vaan verotusmenettely perustui hyvin pitkälti Verohallinnon antamaan ohjeeseen koskien *”Uuden osakeyhtiölain vaikutuksia verotukseen.”*³¹ Ohjeen keskeisimmän sisällön mukaisesti palautuksen saajana olevan verovelvollisen tuli tehdä selvitys, onko palautus todellisuudessa hänelle palautettavaa pääomanpalautusta, vai onko kyseessä osingonjakoon rinnastettava toimi. Näin ollen verovelvollisen itsensä tehtäväksi jäi antaa Verohallinnon vaatima selvitys, eikä Verohallinto automaattisesti suorittanut omia tulkintojaan palautuksen todellisesta verotuksellisesta luonteesta. Tämä käytäntö kuitenkin aiheutti lukuisia ongelmia ja haasteita niin verovelvolliselle itselleen, kuin myös viranomaistahoille. Pahimmassa tapauksessa SVOP-rahasto on saattanut muodostua lukuisien erilaisten yritysjärjestelyiden seurauksena, jolloin varojen alkuperä saattaa olla hyvinkin hankalasti jäljitettävissä ja todennettavissa, joten monesti saattoi olla lähestulkoon mahdotonta näyttää toteen, että kysymyksessä on todella pääomansijoituksen palautus.

Vuoden 2014 jälkeen kuitenkin tapahtui muutos, jonka seurauksena SVOP-rahastosta tehtyä palautusta alettiin tulkita lähtökohtaisesti verotuksellisesti aina osingonjaoksi. Uuden verotusmenettelyn mukaisesti tästä voidaan kuitenkin poiketa, mikäli verovelvollinen kykenee näyttämään toteen sekä tekemään asianmukaisen selvityksen siitä, että kyseessä on todellisuudessa pääomansijoituksen palautus, johon edelleen sovelletaan luovutusvoittoverotusta. Näin ollen verokohtelu pysyi periaatteessa samana, ainoa keskeinen muutos oli se, että verovelvollinen ei voinut enää itse valita kummasta tapahtumasta on kyse, vaan Verohallinto teki lähtökohtaisen tulkinnan osingonjaosta, josta voidaan poiketa tilanteen niin vaatiessa.

EVL 6 C 1 §:n ja TVL 45 §:n mukaisesti kysymyksessä on SVOP-rahastosta tehty veronalainen luovutus, mikäli seuraavat ehdot täyttyvät; tehdystä pääomansijoituksesta on kulunut enintään kymmenen vuotta, sekä kyseinen palautus maksetaan sijoituksen tehneelle alkuperäiselle taholle.³² Muuten kyseessä on osingonjako, jota verotetaan kulloinkin voimassaolevan verolainsäädännön mukaisesti, mikäli verovelvollinen ei kykene antamaan luotettavaa selvitystä

³¹ Malmgrén – Myrsky, 2014, s. 573.

³² Verohallinnon ohje, Vapaan oman pääoman rahaston varojenjakoa verotuksessa, Dnro A33/200/2018.

kahden edellä mainitun kohdan täyttymisestä. Huomattavaa on myös se, että luovutusvoittoverotusta voidaan soveltaa ainoastaan listaamattoman osakeyhtiön kohdalla tapahtuvaan palautukseen, pörssiyritysten kohdalla SVOP-rahastoista tehdyt varojenjaot tulkitaan aina osingonjaoksi sekä luonnollisen henkilön että osakeyhtiön ollessa kyseessä.

4. PÄÄOMALAINAN KONVERTOINTI SVOP-RAHASTOON

4.1 Vieraan pääoman ehtoisen saamisen konvertointi yleisesti

Vieraan pääoman ehtoisen saamisen konvertoinnilla osaksi yhtiön omaa pääomaa tarkoitetaan sijoitusta yhtiön omaan pääomaan, jonka maksu suoritetaan kuittaamalla alkuperäistä lainasaamista vastaan. Yleisesti konvertoinnin kohteena voi olla vieraan pääoman ehtoinen lainasaaminen (kuten pääomalaina), mutta myös esimerkiksi muita saamia, kuten myyntisaamia, voidaan konvertoida osakeyhtiöiden tai konsernien välillä. Pääomalainan konvertointi osakeyhtiön omaan pääomaan voidaan toteuttaa monesta eri syystä. Yleensä konvertoinnin taustalla on halu vahvistaa yhtiön omaa pääomaa järjestelyllä, jossa omistajien tai rahoittajien ei tarvitse sijoittaa lisää uutta rahaa yhtiöön. Pääomalainan konvertoinnin seurauksena vieraan pääoman ehtoinen velkoja muuttuu oman pääoman ehtoiseksi rahoittajaksi, mikäli velkoja ei ole aikaisemmin omistanut pääomalainan kohteena olevan yhtiön osakkeita. Teoriassa tilanne on kuitenkin suhteellisen harvinainen, sillä yleensä konvertointiin suostuva velkoja on jo yhtiön osakas, eli omistuksessa on pääomalainan lisäksi myös osakkeita. Veroteknisessä mielessä sekä velallinen että velkoja kohtaavat tiettyjä verokysymyksiä, joita tarkastellaan laajemmin kohdasta 4.5 alkaen.

Konvertoinnin taustalla saattaa olla usein huoli yhtiön maksukyvyyn säilymisestä.³³ Konkurssiuhan alla velkojat sekä oman pääoman ehtoisen sijoittajat voivat suostua mielellään konvertoimaan yhtiöltä olevia lainasaataviaan, jotta yhtiö ei ajautuisi maksukyvyttömäksi. Tällä varmistetaan muun muassa se, ettei heidän lainasaatavat sekä osakkeet muutu arvottomiksi. Vieraan pääoman ehtoisen lainasaamisen konvertoinnin seurauksena vieras pääoma vähenee, ja oma

³³ Lehtimäki, Lakimies 6/2010, s. 999-1024.

pääoma puolestaan kasvaa samassa suhteessa. Näin ollen tasetta voidaan vahvistaa yhtiön sisäisin järjestelyin ilman uusien varojen sijoittamista.

Vieraan pääoman ehtoisen velan (kuten myös pääomalainojen) konvertointi tulee kysymykseen yleensä vasta siinä vaiheessa, kun yhtiön taloudellinen tilanne on ajautunut hyvin haastavaksi.³⁴ Tilapäisen maksuvaikeuden koittaessa tyypillisimpiä ratkaisuita edustavat lähinnä erilaisten vieraan pääoman kaltaisten tilapäisten luottojen käyttäminen tai lainaehtojen mahdolliset uudelleen neuvottelut, kuten Lehtimäki kirjoittaa.³⁵ Toisaalta konvertoinnin taustalla voi myös olla puhtaasti verosuunnittelulliset näkökulmat, joita tarkastellaan laajemmin kappaleesta 4.6 alkaen.

Konvertointi aiheuttaa myös muutamia haasteita yhtiöoikeudellisesti tarkasteltuna velallisen yhtiön rakenteissa. Konvertoitaessa pääomalainaa SVOP-sijoitukseksi vanhojen osakkaiden omistussuhteet saattavat kohdata niin sanotun dilutaation, eli heidän omistukset saattavat *suhteellisesti* tarkasteltuna kokea heikennyksen, sillä konversion kautta velkojasta tulee oman pääoman ehtoisia sijoittajia, mikäli kyseinen taho ei ole ollut aikaisemmin oman pääoman ehtoisen omistajan roolissa tai lainasaamisia konvertoidaan muun kuin omistusosuuden mukaisessa suhteessa.³⁶

Konvertointi on käytetty työkalu myös erilaisten yritysjärjestelyiden yhteydessä. Mikäli esimerkiksi fuusiossa vastaanottavan yhtiön tase on vaatimattomassa kunnossa, voidaan konvertoinnilla saada tasetta sisäisin järjestelyin parempaan kuntoon, ja tätä kautta yhtiön oman pääoman nettoarvo on todennäköisesti korkeampi. Tämä puolestaan voi vaikuttaa esimerkiksi sulautumisvastikkeen määrään.

Velan konvertointi omaksi pääomaksi voi tapahtua Penttilän mukaan kolmella eri vaihtoehtoisella tavalla; lainasaaminen voidaan muuntaa osakepääoman korotukseksi kuittaamalla osakeannin merkintäsaamiset vanhalla lainasaamisella, lainasaaminen voidaan konvertoida suoraan SVOP-rahastoon kuittaamalla merkintä lainasaamisella, tai vaihtoehtoisesti

³⁴ Lehtimäki, Lakimies 6/2010, s. 999-1024.

³⁵ Lehtimäki, Lakimies 6/2010, s. 999-1024.

³⁶ Lehtimäki, Lakimies 6/2010, s. 999-1024.

lainasaaminen voidaan konvertoida osakepääomaan ilman osakeannin järjestämistä merkitsemällä saaminen suoraan osakepääoman korotukseksi.³⁷ Pääomalainaa konvertoitaessa SVOP-rahastoon prosessi tapahtuu käytännössä kohdan kaksi mukaan, eli alkuperäisellä pääomalainasaamisella kuitataan SVOP-rahastoon tehty merkintä.

4.2 Velkojen suostumus avainasemassa

Aina kun vierasta pääoma konvertoidaan osakeyhtiön omaksi pääomaksi, vaatii kyseinen toimenpide pääomalainan haltijana olevan velkojan suostumuksen. Kyseinen suostumus ei kuitenkaan koske kaikkia velkojia, vain ja ainoastaan lainan haltijan roolissa toimivan tahon myönteistä tahdonilmaisua. Tätä on perusteltu muun muassa velkojen aseman tosiasiallisella parantumisella, sillä konvertoinnin seurauksena yhtiön oma pääoma nousee vieraan pääoman vähentyessä.³⁸ Tämän seurauksena yhtiön muiden velkojen asema ei käytännöllisesti katsoen heikenny, vaan oman pääoman kasvun johdosta vahvistuu. Osapuolet ovat myös voineet sopia jo lainasopimusta tehdessä mahdollisesta myöhemmästä konvertoinnista sekä sen yksityiskohtaisista ehdoista.

On myös mahdollista, että yhtiön velkojat suostuvat vieraan pääoman konvertoimiseen osaksi omaa pääomaa vasta yhtiön ajaututtua yrityssaneeraukseen. Yrityssaneerausvaiheessa eräs keskeinen keino on yhtiön maksukyvyyn parantaminen, joten vieraan pääoman konvertointi saattaa näin ollen osoittautua houkuttelevaksi vaihtoehdoksi.³⁹

4.3 Oman pääoman ehtoinen sijoitus vai veronalainen tulo?

Verotuksellisesti on tärkeää tehdä rajanveto oman pääoman ehtoisen sijoituksen sekä veronalaisen tulon välille. Veronalaisesta tulosta puhuttaessa vastaanottavalle yhtiölle kirjautuu suoritus, jota pidetään elinkeinoverolain mukaisena verotettavana tulona. Tulon määritelmälle tyypillistä on se, että kyseessä on tietty rahamääräinen suorite, tai muu sitä vastaava

³⁷ Penttilä, Saamisten arvonalenemiset, menetykset ja konvertointi omaksi pääomaksi yritysverotuksessa, Definsor Legis N:o 4/2018.

³⁸ Mähönen – Villa, 2012, s. 241.

³⁹ Lehtimäki, Lakimies 6/2010, s. 999-2024.

rahanarvoinen etu.⁴⁰ EVL 1 luvun 4 §:ssä on lueteltu tyhjentävästi lista erilaisista suorituksista, jotka kuuluvat sovellettavaksi tulon piiriin. Näitä ovat esimerkiksi kiinteän omaisuuden myynti, erilaisten rahoitusomaisuuksien tuottamat voitot, sekä aineettomista ja aineellisista hyödykkeistä saadut luovutusvoitot.⁴¹ Veronalaisesta tulosta puhuttaessa on tärkeää myös huomata, että erilaiset realisoitumattomat tapahtumat, kuten esimerkiksi sijoitusten arvonnousu, eivät ole veronalaista tuloa itsessään. Tuloksi siis määritellään yleisesti tapahtuma, joka on realisoitunut, sekä rahanarvoinen saajalleen. Pääomansijoituksen kohdalla kysymyksessä on käytännössä aina verovapaa toimi, jonka tarkoituksena on voi olla esimerkiksi parantaa vastaanottavan eli velallisen yhtiön taloudellista tilaa, esimerkiksi osakepääomasijoituksen turvin. Verovapaalle pääomasijoitukselle tunnusomaista on vastikkeettomuus sekä tilapäisyys.⁴² Toisin sanoen, oman pääoman ehtoinen sijoitus ei aina ole tarkoitettu lopulliseksi toimeksi, vaan se voidaan myös palauttaa sijoituksen aikoinaan tehneelle taholle. Yhtiöoikeudellisesti sekä verotuksellisesti on täysin mahdollista, että sama transaktio tulkitaan vastakkaisina lopputulemina, mikä luo oman haasteen tilanteen tulkintaan. Verovapaa oman pääoman ehtoinen sijoitus voi tarkoittaa esimerkiksi SVOP-rahastoon tehtyä sijoitusta, osakepääoman korotusta tai pääomalainan antamista.

On selvää, että kaikki edellä mainitut toimet luokitellaan yhtiöoikeudellisesti verovapaiksi suorituksiksi, mutta esimerkiksi SVOP-rahastoon tehty vastikkeeton sijoitus muussa kuin vallitsevan osakeomistuksen mukaisessa suhteessa saattaa herättää kysymyksen veronalaisen tulon syntymisestä. Mikäli konvertointi toteutetaan SVOP-rahastoon merkittävästi eriävin omistussuhtein, saattaa kysymys herätä esimerkiksi veronalaisen lahjan syntymisestä. Pääomalainan konvertointi omaksi pääomaksi SVOP-rahastoon rinnastetaan kuitenkin yleisen käsityksen sekä vallitsevan oikeuskäytännön mukaisesti yhtiölle verovapaaksi pääomansijoitukseksi, eikä siitä näin ollen aiheudu välittömiä realisoituvia veroseuraamuksia.⁴³ Vieraan pääoman ehtoisen lainasaamisen konvertointi ei ole näin ollen rinnastettavissa esimerkiksi vaihtoon, jolloin kyseessä puolestaan olisi veronalainen toimi. Mikäli lainasaaminen

⁴⁰ EVL 4:1§

⁴¹ EVL 4:1§

⁴² Penttilä, Varojen jakaminen jakautumisessa syntyneestä SVOP-rahastosta, Tilisanomat.

⁴³ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho, 2018, s. 868.

annettaisiin puolestaan anteeksi velkojien taholta, se voidaan useimmissa tilanteissa tulkita velallisen yhtiön saamaksi veronalaiseksi tuloksi.⁴⁴

Arvioitaessa tulon ja oman pääoman ehtoisen sijoituksen rajanvetoa on asiaa tarkasteltava myös konvertoitavan saamisen *arvon* kannalta. Konvertoinnin peruseriaatteiden mukaisesti muunnettavalla lainasaamisella tulee olla samanlainen arvo yhtiölle, kuin saamisella ennen konvertointia. Todellisen arvon määrittäminen pääomalainalle saattaa kuitenkin olla maksukyvyttömyystilanteissa haastavaa, sillä luonnollisesti epävarmuuden ja riskien lisääntyessä laina saattaa menettää sen hetkistä käypää arvoaan. Mikäli konvertoitavan lainan nimellisarvo poikkeaa suuresti konvertointihetkellä käytetystä käyvästä arvosta, kyseessä voisi näin ollen olla tuloa realisoiva luovutus.⁴⁵ Keskeistä on myös huomata, että mikäli konvertointihetkellä käytettävä arvo poikkeaa huomattavasti lainan nimellisarvosta, ja konvertointipäätös on tehty jälkikäteen, voi kyseessä olla veronkierroksi rinnastettava toimi, kuten muun muassa Ossa toteaa.⁴⁶ Todettakoon kuitenkin, että lähtökohtaisesti konvertointi toteutetaan aina nimellisarvon mukaisessa arvossa, joten käytännössä arvojen poikkeamista esiintyy harvakseltaan, ja sitä kautta tulkintakysymys saamisen nimellisarvon ja käyvän arvon välisen erotuksen veronalaisuudesta poistuu.

Murto-Unkila toteaa väitöskirjassaan, että mikäli velka konvertoidaan SVOP-rahastoon huomattavasti alhaisemmalla arvolla mitä kyseisen velan nimellisarvo on, kyseessä on tällöin mahdollisesti peitelty velan anteeksianto.⁴⁷ Verotuksellisesti velan anteeksianto eli aklordi ei ole EVL 1 luvun 4 §:n mukaista verotettavaa tuloa, mikäli kyseessä on ollut *arvoton* velkasaaminen. Pääomalainaa konvertoitaessa SVOP-rahastoon tarkoituksellisesti nimellisarvoa alemmalla käyvällä arvolla ilman maksukyvyttömyydestä johtuvaa arvottomuutta nostaa se esiin kysymyksen veronalaisen tulon syntymisestä. EVL:n mukaisesti veronalaista tuloa on rahanarvoisena etuutena saadut suoritukset, joiden täytyminen todennäköisesti toteutuisi tarkoituksellisesti alhaisemman käyvän arvon menettelyssä konvertoitaessa pääomalainaa SVOP-

⁴⁴ Andersson – Penttilä, 2014, s. 98.

⁴⁵ Penttilä, Saamisten arvonalenemiset, menetykset ja konvertointi omaksi pääomaksi yritysverotuksessa, Definsor Legis N:o 4/2018.

⁴⁶ Ossa, Varojen siirto osakeyhtiölle ja verotus, 2007.

⁴⁷ Murto-Unkila, väitöskirja, 2018.

rahastoon. On tärkeää muistaa, että konvertoinnin taustalla ei läheskään aina ole yhtiön taloudelliset maksukyvyttömyysongelmat, joten tällöin ei myöskään pitäisi olla mitään relevanttia selitystä pääomalinasaamisen arvostamiseen huomattavasti alhaisemmalla käyvällä arvolla.

Näin ollen voidaan tehdä johtopäätös, että konvertoitaessa pääomalinasaaminen nimellisarvoa alhaisemmalla käyvällä arvolla kyseisten arvojen erotus voitaisiin tulkita mahdollisesti osaltaan veronalaiseksi tuloksi velalliselle yhtiölle, sillä kyseessä ei ole ollut arvottoman lainasaamisen menetys.

4.4 Pääomalinan konvertointiprosessi SVOP-rahastoon käytännössä

OYL 12 luvun 3 §:n 1 kohdan mukaisesti osakeyhtiön velkojien (pääomalinan haltijan) suostumuksella pääomalinana voidaan konvertoida eli muuntaa yhtiön omaksi pääomaksi.⁴⁸ Tämän tulkinnan mukaisesti konvertointi voidaan toteuttaa joko SVOP-rahastoon tai osakepääoman korotukseksi. Konvertointi ei rajoitu ainoastaan pääomalinaan itseensä, vaan kyseiselle lainalle kertyneet korkokulut on myös mahdollista sisällyttää konvertoitavaan summaan, mikäli kyseessä on sellainen korkosaaminen, jonka maksamiselle on ylipäätään ollut edellytykset pääomalinasopimuksessa vallitsevien ehtojen mukaisesti. Käytännössä ja usein konvertointi tapahtuu SVOP-rahastoon, jonne lainasaatava konvertoidaan, mutta yhtiöoikeudellisesti pääomalinana voidaan konvertoida myös esimerkiksi osakepääomaan tai tappioiden kattamiseksi, kuten edellä selostettu.⁴⁹ Konvertointi SVOP-rahastoon toteutetaan menetelmällä, jossa velallinen taho kuittaa SVOP-rahastoon tehtävän pääomansijoituksen merkinnän alkuperäistä pääomalinasaatavaa vastaan. Mikäli kyseessä olisi puolestaan pääomalinan konvertointi osakepääomaan, kuitattaisiin osakeannin merkintähinta pääomalinasaatavaa vastaan.⁵⁰

Toimenpiteenä konvertointi SVOP-rahastoon on varsin suoraviivainen sekä yksinkertainen niin kirjanpidollisesti kuin hallinnollisestikin. Konvertointia varten yhtiön ei esimerkiksi tule kutsua

⁴⁸ OYL 12:3§

⁴⁹ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho, 2018, s. 886.

⁵⁰ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho, 2018, s. 886.

ylimääräistä yhtiökokousta koolle, vaan tilanteessa riittää nimenomaisesti velkojan suostumus toimenpiteeseen ja yhtiön hallituksen hyväksyntä pääomallainan konvertoinnille. Huomattavaa on, että konvertoinnin tulee kuitenkin olla lähtökohtaisesti yhtiön ja sen osakkeenomistajien etujen mukaista, joten esimerkiksi pääomallainan konvertointi huomattavasti alhaisemmalla käyvällä arvolla verrattuna lainan nimellisarvoon ei välttämättä täytä edellä mainittua periaatetta ja edistä yhtiön omistajien etua.⁵¹

Pääomallainan konvertointi voidaan toteuttaa osaksi SVOP-rahastoa myös siitä huolimatta, että pääomallainan takaisinmaksun edellytykset eivät täytykään kyseisellä tilikaudella (sisältäen myös korkokulut), jolloin konvertointi toteutetaan.⁵² Mikäli osakeyhtiölaissa olisi säännös konvertoinnin hyväksymisestä vain ja ainoastaan siinä tapauksessa, jolloin pääomallainan on takaisinmaksukelpoinen, aiheuttaisi se todennäköisesti suuria kirjanpidollisia ongelmia johtuen muun muassa pääomallainan korkomenojen kirjaamisesta. Pääomallainan korko kirjataan kirjanpitolainsäädännön mukaisesti menoksi vain niiltä vuosina, jolloin edellytykset koron maksulle ovat olemassa.⁵³ Muutoin kirjausta koronmaksusta ei voida tehdä.

4.5 Konvertoinnin verovaikutukset

4.5.1 Velallisen näkökulmasta

Pääomallainan konvertointi sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon ei käytännöllisesti katsoen aiheuta *tapatumahetkellä realisoituvia* veroseuraamuksia velallisen yhtiön, eli pääomallainan kohteena olevan yhtiön, näkökulmasta. Ainoastaan, mikäli konvertointiprosessi sisältää joitain tulkinnanvaraisia seikkoja joita avataan seuraavissa kappaleissa, *kysymyksessä voisi olla mahdollisesti veronalaisen tulon syntyminen*. Velkojan suostuessa pääomallainan konvertointiin ei velalliselle yhtiölle synny pääsäännön mukaisesti veronalaista tuloa, sillä todellisuudessaan velkojan ja velallisen välinen suhde muuttuu vain muotoaan.⁵⁴ EVL 1 luvun 6 §:n 2 kohdan mukaisesti konvertointi ei ole verotettavaa tuloa velallisyhtiön omassa

⁵¹ Murto-Unkila, väitöskirja, 2018.

⁵² Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho, 2018, s. 887.

⁵³ Kauppakamari, artikkeli, pääomallainan kirjanpidossa, 2013.

⁵⁴ Andersson – Penttilä, Elinkeinoverolain kommentaari, 2012, s. 98.

verotuksessa, sillä kyseessä on yhtiöön tehty (osake)pääomansijoitus, eikä tulo.⁵⁵ EVL toteaa varsin selkeästi, että *”veronalaista tuloa eivät ole yhteisön osake- tai osuuspääomana ja muuna pääomansijoituksena saamat erät mukaan lukien osakeyhtiön omien osakkeiden luovutuksesta saamat vastikkeet.”*

Yhtiölle verovapaan pääomansijoituksen luonnetta tukee myös Vaasan hallinto-oikeuden päätös (Vaasan HaO 22.10.2014), jossa päädyttiin samanlaiseen tulkintaan konvertoinnin seurauksena. Kyseessä oli konsernien sisäisten lainasaamisten muuntaminen emoyhtiön SVOP-rahastoon, jonka hallinto-oikeus totesi olevan yhtiölle verovapaa toimi, sillä velkasuhde muuttaa ainoastaan muotoaan. Vaikkakin kyse oli konsernin emoyhtiön ja tytäryhtiön välisistä saamisista, ei se voi vaikuttaa siihen, että pääomalainan kohdalla asiaa tulkittaisiin merkittävästi toisin. Kyseessä on kuitenkin samalla tapahtuma, joka ei myöskään aiheuta kirjanpitosidonnaista suoritusta, ja näin ollen verotettavaa tuloa velalliselle yhtiölle ei pitäisi syntyä. Toinen vastaava tapaus vuodelta 1990 (KHO 1990 B 508) totesi, ettei tavallisen lainan konvertointia omaan pääomaan voitu pitää myöskään veronalaisena tulona velalliselle yhtiölle, kun lainasaaminen konvertoitiin osaksi vararahastoa.⁵⁶ Kyseisessä tapauksessa liikkeelle ei myöskään laskettu uusia osakkeita, joten SVOP-rahaston kohdalla tulkinta verovapaasta pääomansijoituksesta tulisi näin ollen myös täyttyä, vaikkakin kyseessä oli pääomalainan sijasta tavallinen lainasaaminen. Molemmat ovat verotuksellisesti kuitenkin luettavissa osaksi vierasta pääomaa, joten tämäkin seikka puoltaa pääomalainan konvertoinnin verovapautta velalliselle yhtiölle.

Konvertoitaessa puolestaan pääomalainaa osakepääoman korotukseksi, yhtiölle pääomankorotukseksi kirjattu nimellisarvo katsotaan verovapaaksi pääomansijoitukseksi, kuten esimerkiksi Penttilä toteaa.⁵⁷ Tämä ei siis myöskään aiheuta yhtiölle veronalaista tuloa. Toisin kun SVOP-rahaston kohdalla, osakepääoman korotuksessa velkojille järjestetään suunnattu osakeanti, jonka seurauksena he merkitsevät alkuperäistä pääomalainaa vastaan uusia osakkeita, eli kuittaavat velkasaamisen osakeannin kohteena olevilla osakkeilla. Pääomalainaa konvertoitaessa SVOP-rahastoon vastineena ei saada osakkeita. Kun konvertointi tulkitaan

⁵⁵ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho, 2018, s. 869.

⁵⁶ Ahonen – Viitala, Rahoituksen ajankohtaisia verokysymyksiä, Verotus 3/2011.

⁵⁷ Penttilä, Saamisten arvonalenemiset, menetykset ja konvertointi omaksi pääomaksi yritysverotuksessa, Definsor Legis N:o 4/2018.

verovapaaksi pääomansijoitukseksi yhtiön näkökulmasta silloin, kun liikkeeseen lasketaan osakkeita, on myös hyvin oikeudenmukaista olettaa, että sama tulkinta pätee myös SVOP-rahaston kohdalla, vaikka kyseisessä tilanteessa liikkeeseen ei ole laskettu uusia osakkeita.⁵⁸ KHO:n päätös vuodelta 1990 tukee myös kyseistä ajattelutapaa. Keskeistä on tosiasia, jossa velkasuhde muuttuu muotoaan, mutta osapuolet pysyvät samoina kuin aikaisemminkin, eikä näin ollen kyseeseen voi tulla myöskään veronalainen luovutus.

Verohallinnon mukaisesti myöskään vaihtovelkakirjalainajärjestelyn seurauksena tapahtuvaa vaihtoa ei tule rinnastaa veronlaiseksi tuloksi, joten sitä ei myöskään tulkita luovutuksena. Tätä lausetta voisi peilata konvertoinnin näkökulmasta, sillä luonteeltaan myös konvertoinnin seurauksena voi syntyä osakeomistus, mikäli konvertointi toteutetaan osakepääomaan ja sitä kautta liikkeeseen lasketaan uusia osakkeita. Mikäli vaihtovelkakirjalainalla hankittua oman pääoman ehtoista omistusta ei lasketa veronlaiseksi tuloksi, tulisi näin ollen myös konvertoinnin ollessa kyseessä soveltaa verovapautta. Koska konvertoinnin verokohtelu ei voi riippua siitä, toteutetaanko tapahtuma laskemalla liikkeelle uusia osakkeita vaiko ei, ei sen näin ollen myöskään tulisi vaikuttaa SVOP-rahastoon tehtyyn pääomalainan konvertointiin.⁵⁹

Normaalissa tilanteessa kyseinen taho maksoi velkojalle korkoa, mikäli liiketoiminnan tuloksellisuus antoi tähän mahdollisuuden. Kuten edellä todettiin, velallisen maksamat korkomenot ovat verovähennyskelpoisia menoja maksajalleen, ja verotettavaa tuloa saajalleen eli velkojalle. Konvertoinnin seurauksena pääomalainan tilalle syntyy oman pääoman ehtoinen SVOP-sijoitus. Konvertoinnin aiheuttamat muut keskeiset verokysymykset liittyvät suurelta osin velallisen yhtiön omassa pääomassa tapahtuviin muutoksiin.

Eräs keskeinen vaikutus velalliseen yhtiöön on luonnollisesti korkovähennysoikeuden päättyminen. Koska lainaa, jolle aikaisemmin korkoa maksettiin ei enää ole, ei siitä koidu myöskään enää uusia korkomenoja. Mikäli korkomenoja ei ole, ei velallisella ole myöskään enää mitään pääomalainaan liittyviä menoja, joita voitaisiin verotuksessa vähentää.

⁵⁸ Penttilä, Saamisten arvonalenemiset, menetykset ja konvertointi omaksi pääomaksi yritysverotuksessa, Definsor Legis N:o 4/2018.

⁵⁹ Penttilä, Saamisten arvonalenemiset, menetykset ja konvertointi omaksi pääomaksi yritysverotuksessa, Definsor Legis N:o 4/2018.

Pääomalainansaamisen konvertoinnin yhteydessä velallisen roolissa olevan osakeyhtiön oma pääoma kasvaa, ja vieras pääoma vähenee. Tällä on samalla vaikutusta myös myöhempään varojenjakoön velallisesta yhtiöstä sen omille osakkaille, mikäli kyseessä ovat luonnolliset henkilöt. TVL 33 B § mukaisesti listaamattomista osakeyhtiöistä tehtyyn osingonjakoon sovelletaan niin sanottua kahdeksan prosentin sääntöä, jolloin listaamaton yhtiö voi jakaa osakkailleen osinkona kahdeksan prosenttia osakkeen matemaattisesta arvosta pääomatulo-osuutena, jota verotetaan pääomatuloöverokannan mukaisesti.⁶⁰ Tämän ylimenevä osa verotetaan 75 prosenttisesti ansiotulo-osuutena, joka saattaa monissa tapauksissa sisältää verovelvolliselle suuremman verorasituksen.⁶¹ Tapauksessamme EVL:n kohdalla nettovarallisuuden osalta asialla ei ole juurikaan merkitystä.

Konvertoinnin seurauksena oma pääoma vahvistuu, mikä puolestaan vaikuttaa positiivisesti yhtiön oman pääoman kokonaisarvoon, ja sitä kautta myös yksittäisen osakkeen arvoon. Näin ollen konvertoitaessa kirjanpidollisesti vierasta pääomaa yhtiön oman pääoman arvo teoriassa nousee, mitä voidaan toisaalta pitää tulkinnanvaraisena kysymyksenä verotuksellisesta näkökulmasta. Koska pääomalaina tulkitaan vero-oikeudellisesti vieraaksi pääomaksi, sen konvertointi osaksi omaa pääomaa lasketaan nostavan yhtiön oman pääoman nettoarvoa. Kuten ensimmäisessä kappaleessa todettiin, tulon ja pääomansijoituksen tulkinta voi olla joissain tilanteissa hyvin haastavaa, joten tämä lisää riskiä siitä, että pahimmassa skenaariossa nettoarvon nousu tulkittaisiin ylimenevältä osalta velallisen yhtiön saamaksi EVL 1 luvun 4 §:n mukaiseksi veronalaiseksi tuloksi tai vaihtoehtoisesti osakkeenomistajien saamaksi tuloksi tai lahjaksi. SVOP-rahastosta myöhemmin tehtävään palautukseen yhtiön nettoarvolla ei puolestaan ole mitään vaikutusta, joten tältä osin asialla ei ole merkitystä. Mutta toisaalta peruslähdekohdan mukaisesti EVL mukaista veronalaista tuloa ei ole laskennallisten arvojen nousu, joten tämäkin huomio puoltaa jälleen konvertoinnin luonnetta verovapaana pääomansijoituksena, toteutettiin se miten hyvänsä.

Konvertoitaessa pääomalainaa muun kuin osakeomistusten suhteessa, *saattaa* se nostaa esiin kysymyksen velalliselle yhtiölle verotettavan tulon syntymisestä. Tämän välttämiseksi on

⁶⁰ Niskakangas, 2014, s. 55.

⁶¹ TVL 33 b §

suositeltavaa, että saamisten konvertointi toteutetaan aina omistussuhteiden mukaisesti, joten tämänkaltaista tulkinnallista ongelmaa ei pitäisi syntyä. Erityisesti seikka korostuu SVOP-rahaston kohdalla, sillä kyseiseen rahastoon merkityt varat tulevat aina kaikkien sen hetkisten osakkaiden hyväksi. Mikäli konvertointi toteutetaan kuitenkin asianmukaisesti suhteessa osakeomistukseen, ei siitä vallitsevan käytännön mukaisesti pitäisi missään tilanteessa syntyä velalliselle yhtiölle veronalaista tuloa.

4.5.2 Velkojan näkökulmasta

Pääomalainan konvertoinnin seurauksena lainan haltija, eli velkoja, menettää lainasaamisensa sen varsinaisessa muodossaan. Näin ollen hänen omistuksessaan ei ole enää kyseistä lainaa, sillä tämä pääomalainasaaminen kirjataan nimellisarvostaan yhtiön SVOP-rahastoon. Velkojan pääomalainan menetystä konvertoinnin johdosta ei kuitenkaan voida tulkita verotusmenettelyn nojalla suoranaiseksi tappioksi, eikä se näin ollen voi olla verovähennyskelpoinen velkojan omassa verotuksessaan EVL:n nojalla, sillä tilalle syntyy aikaisemmin omistettujen osakkeiden hankintamenon lisäys konvertoidulla lainasaamisella. Yksinkertaisesti todettuna velkojan hallussa ollut konvertoitu pääomalaina kasvattaa siis kyseisen tahon osakkeiden hankintamenoa. Pääomalainan menetys on tästä johtuen terminä hieman harhaanjohtava, sillä kyseessä on lainasaamisen muodon muutos. Kun hyväksyttävää tappiota ei synny, ei voi myöskään syntyä verovähennyskelpoista menoa. Konvertointiprosessi ei edellä mainittujen seikkojen johdosta aiheuta myöskään velkojan näkökulmasta tarkasteltuna *välittömiä veroseuraamuksia*. Sen sijaan velkojan kohdalla konvertointiprosessin seurauksena jo aikaisemmin omistettujen osakkeiden luovutuksen (eli käytännössä myymisen) yhteydessä velkojan pääomalainasaamisen menetystä arvioidaan erikseen luovutusvoiton kautta.

Konvertoinnin vähennyskelvottomuutta velkojan näkökulmasta puoltaa myös lopullisen arvonmenetyksen periaate. EVL 17 2 §:n mukaisesti muut kuin myyntisaamiset ovat verovähennyskelpoisia velkojalleen, mikäli kyseisten saamisten menetyksen voidaan katsoa olevan lopullinen.⁶² Pääomalainasaamisen konvertointi omaksi pääomaksi ei periaatteessa

⁶² Verohallinnon ohje, Saamisten arvonalenemisten vähennyskelpoisuus elinkeinotulon verotuksessa, A90/200/2018.

aiheuta saamisen lopullista menetystä, ainoastaan oman ja vieraan pääoman välillä tapahtuvaa muutosta. Saamisen lopullinen menetys rinnastetaan lähinnä konkurssitilanteeseen tai muuhun vastaavaan tilanteeseen, jossa menetyksestä voidaan olla varmoja lopullisesti. Lopullisen arvonmenetyksen periaatteen mukaisesti saamisen menetys tulee lisäksi olla merkittynä velallistahon omaan kirjanpitoon. Mikäli kyseessä olisi velallisen tahon joutuminen yrityssaneerauksen kohteeksi, tulkittaisiin saamisen menetys verovähennyskelpoiseksi velallisen saneerausohjelman perusteella. Luonnollisten henkilöiden kohdalla TVL:ssä ei ole mainintaa vastaavasta tilanteesta, mutta aikaisemman oikeuskäytännön perusteella voidaan todeta, että pääomalainan lopullinen menetys rinnastetaan verovähennyskelpoiseen menoon.

Mikäli velkojan roolissa oleva luonnollinen henkilö puolestaan menettää pääomalainasaatavan konkurssin seurauksena, voidaan menetetty lainasaaminen sisällyttää vähennyskelpoiseen TVL tulolähteen mukaiseen luovutustappioon, kuten korkein hallinto-oikeus linjasi tapauksen 2016:49 nojalla. Tällöin kyseessä on myös samalla saamisen lopullinen menetys, jolloin tilanteessa ei pitäisi olla suoranaista epäselvyyttä. Tapauksessa KHO:2016:49 kysymyksessä oli luonnollisen henkilön A tekemä pääomalainasijoitus konkurssiin ajautuneeseen yhtiöön B.⁶³ Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö vaati pääomalainasaamisen menetystä rinnastettavaksi tavalliseen lainasaamiseen, jonka menetys konkurssitilanteessa tulkittaisiin vähennyskeltottomaksi. Henkilö A puolestaan vaati, että hänen tekemä pääomalainasijoitus tulisi lisätä osakkeiden alkuperäiseen hankintamenuon, mikä vaikuttaisi hänen osakkeidensa hankintamenuon suuruuteen. Korkein hallinto-oikeus päätyi kannassaan samaan tulkintaan kuin henkilö A, sillä yleisen tulkinnan mukaisesti osakkeiden hankintamenuon luetaan myös niiden omistamisen aikana yhtiöön tehdyt lisäsijoitukset.

Konkurssista johtunut pääomalainan menetys rinnastettiin näin ollen vähennyskelpoiseen menoon luonnollisen henkilön ollessa kysymyksessä, mikä puolestaan konvertoinnin tapauksessa ei tulisi kysymykseen. Kaiken kaikkiaan pääomalainan menetys velallisen konkurssitilanteessa sisältää kuitenkin joitakin tulkinnanvaraisia kysymyksiä. Pääomalainan kirjanpidollisesta luonteesta johtuen kyseessä on nimenomaisesti yhtiön omaan pääomaan kuuluva tase-erä, mutta verotuksellisesti pääomalainaa kohdellaan vieraan pääoman ehtoisena

⁶³ KHO:2016:49

lainana. Kun pääomalainan konvertointi näin ollen tulkittaisiin verovähennyskelpottomaksi menoksi luonnollisten henkilöiden kohdalla, olisi myös johdonmukaista odottaa, että sama lopputulema pätee myös osakeyhtiön ollessa kyseessä, ja näin ollen kahden osakeyhtiön välisessä konvertointitilanteessa velkojalle ei syntyisi verovähennyskelpoista menoa.

Peilattaessa konvertointitilannetta lopullisen menetyksen näkökulmasta on hyvä ulottaa tarkastelu myös konsernin sisäisten toimijoiden, sekä konsernista riippumattomien itsenäisten toimijoiden välille. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että mahdollisesti konsernisuhteessa olevien yritysten voisi olla verotuksellisesti houkuttelevaa todeta pääomalainasaamisen kohdalla tapahtuva merkittävä arvonalentuminen, josta puolestaan saattaisi syntyä verovähennyskelpoista menoa. Huomattavaa on kuitenkin, että konsernin verotuksellinen määritelmä syntyy Verohallinnon ohjeistuksen mukaisesti jo kymmenen prosentin omistussuudella velallisesta yhtiöstä, joten käytännössä tämän kaltainen konsernien sisäinen verosuunnittelullinen toiminta on rajattu mahdollisuuksien ulkopuolelle.⁶⁴ Ainoastaan, mikäli omistussuus olisi alle kymmenen prosenttia ja pääomalainasaamisen arvonalentuminen olisi lopullinen, kysymyksessä voisi olla verovähennyskelpoinen meno velkojana toimivalle yhtiölle. Toisaalta verovähennyskelpoisuus herättää kysymyksen siitä, kuinka velallisen yhtiön roolissa olevan tahon tilannetta tulkittaisiin verotuksellisesti, jos konvertoinnin toisen osapuolen kohdalla on päädytty verovähennyskelpoiseen menoon. Olisiko se tällöin velalliselle yhtiölle veronalaista tuloa johtuen velkojan vähennyskelpoisuudesta?

Tiivistettynä voidaan esittää toteamus, että konvertoinnin seurauksena vähennyskelpoisuutta ei näin ollen ole, sillä konvertointi velkojan näkökulmasta johtaa hankintamenon lisäykseen. Toisaalta yhtiön konkurssitilanteessa lainasaamisen lopullisen menetyksen johdosta voidaan kyseinen menetys tulkita vähennyskelpoiseksi menoksi. Kyseinen vertaus antaa hyvän suuntaviivan sille, minkälaisissa tilanteissa pääomalainan menetys voidaan lukea vähennyskelpoiseksi ja milloin ei.

⁶⁴ Verohallinnon ohje, Saamisten arvonalenemisten vähennyskelpoisuus elinkeinotulon verotuksessa, A90/200/2018.

Velkojan hankintamenon suuruutta määriteltäessä luetaan SVOP-rahastoon konvertoitu pääomalainasaaminen nimellisarvostaan aikaisemmin omistettujen osakkeiden hankintamenon lisäykseksi. On hieman ongelmallista ajatella, että velkojan hankintamenoksi laskettaisiin nimellisen arvon sekä todellisen arvon erotus, sillä kirjanpidollisesti velallisen yhtiön taseessa konvertointi käsitellään tekemällä kokonaisuudessaan nimellisarvon mukainen kirjaus omaksi pääomaksi. Kun hankintamenona ja sen lisäyksenä velkojan kohdalla on muunnettu SVOP-sijoitus, tarkoittaa se samalla sitä, että kyseistä hankintamenoa käytetään myöhemmin SVOP-rahastosta tehdyn palautuksen verotuksellista tuloa arvioitaessa.

4.6 Konvertointi verosuunnittelunäkökulmasta

Verosuunnittelusta puhuttaessa on hyvä muistaa, että kyseessä on täysin hyväksyttävä sekä laillinen toimi, jossa pohditaan, millä lopputulemalla verovelvollinen selviäisi kevyimmällä suoranaishallinnalla verorasituksella. Seuraavissa kappaleissa pääomalainan konvertointia osaksi SVOP-rahastoa käsitellään puhtaasti verosuunnittelunäkökulmasta. Tarkoituksena on pohtia, voidaanko pääomalainojen konvertoinnilla SVOP-rahastoon saavuttaa merkittävää veroetua, niin velkojan kuin myös velallisen näkökulmasta. Tarkastelu ulottuu myös tilanteeseen, jossa varoja jaetaan ulos osakeyhtiöstä omistajilleen. Verosuunnittelullisesta näkökulmasta pääomalainan konvertointia voidaan tarkastella kahdella keskeisellä tavalla; osakkeiden myynnillä heti konvertoinnin jälkeen, tai vaihtoehtoisesti osakeomistuksen säilyttämisellä ja konvertoinnin aiheuttamalla suoranaishallinnalla verotuksellisilla seikoilla. Osakeyhtiöiden välillä tapahtuva mahdollinen käyttöomaisuusosakkeiden verovapaa luovutus on kuitenkin rajattu tämän näkökulman ulkopuolelle, ja oletuksena on tilanne, jossa luovutuksen tekijänä on listaamaton osakeyhtiö, jonka luovuttamat osakkeet ovat kokonaisuudessaan veronalaista tuloa.⁶⁵

Mikäli konvertointi toteutetaan ainoastaan siitä syystä, että osakkeet on tarkoitus luovuttaa eli käytännöllisesti katsoen myydä eteenpäin konvertoinnin toteuttamisen jälkeen, voidaan kyseisellä toimenpiteellä mahdollisesti saada hienoista veroetua. Pääomalainan konvertoinnin

⁶⁵ EVL 1 luvun 6 b §:n mukaisesti osakeyhtiö voi luovuttaa omistuksessaan olevat käyttöomaisuuteen kuuluvat osakkeet verovapaasti, mikäli luovutettavat osakkeet on omistettu yli vuoden ajan, kohteena ei ole kiinteistöyhtiö tai muu yhtiö joka käsittää kiinteistöjen hallintaa, sekä kyseessä on kotimainen yhtiö.

seurauksena velkojan jo ennestään omistamien osakkeiden hankintameno nousee konvertoitua pääomalainaa vastaavalla summalla, ja näin ollen luovutustilanteessa velkoja voi käyttää suurempaa hankintamenoa. Osakkeiden hankintameno määrää veronalaisen luovutusvoiton suuruuden, joten kyseinen seikka on hyvin keskeisessä roolissa verotuksellista luovutusvoittoa laskettaessa. Osakeyhtiön veronalainen osakkeiden luovutusvoitto lasketaan vähentämällä osakkeiden myyntivoitoista niiden hankintaan käytetty meno (ellei kyseessä ole käyttöomaisuusosakkeiden verovapaa luovutus), sen sijaan luonnollisten henkilöiden kohdalla mahdollista hankintameno-olettamaa ei ole mahdollista soveltaa osakeyhtiön kohdalla.⁶⁶

Kun velkoja luovuttaa omistetut osakkeet pääomalainan SVOP-konvertoinnin jälkeen, on hänellä mahdollisuus käyttää omassa verotuksessaan huomattavasti suurempaa hankintamenoa, etenkin mikäli konvertoinnin kohteena on ollut nimellisarvoltaan huomattavan suuri pääomalaina. Periaatteessa verosuunnittelullisesti mahdollista olisi, että liikkeeseen laskettaisiin mahdollisimman suuri euromääräinen pääomalaina, joka konvertoitaisiin SVOP-rahastoon nopeasti lainajärjestelyn jälkeen, ja toteutettaisiin osakkeiden luovutus. Tämän toimenpiteen seurauksena velkojan omistamien osakkeiden hankintamenoa saataisiin kasvatettua merkittävästi, mikä puolestaan aiheuttaa verovelvolliselle huomattavasti pienemmän verotettavan luovutusvoiton osakkeiden myyntihetkellä. Toisaalta tulkinnanvaraista on se, kuinka Verohallinto suhtautuisi kyseiseen konvertointijärjestelyyn, tai vaihtoehtoisesti kenelle luovutetut osakkeet ylipäätään myytäisiin?

Ilman pääomalainan konvertointia tilanne on velkojan näkökulmasta tarkasteltuna suhteellisen yksinkertainen. Velkojan roolissa ollut listaamaton osakeyhtiö saa velallisyhtiöltä korkotuloja vuodessa X euroa, joista se yhtiönä on verovelvollinen normaalin yhteisöverokannan mukaisesti. Vuonna 2018 yhtiöverokanta Suomessa on 20 prosenttia. Velallinen yhtiö on puolestaan oikeutettu vähentämään pääomalainalle maksamansa korkokulut omassa verotuksessaan, mikä vaikuttaa kokonaisverotukseen positiivisella tavalla. Myöhemmässä vaiheessa takaisinmaksetun pääomalainan kohdalla koko summa tulkitaan velkojalle verovapaaksi lainapääoman palautukseksi, sillä kyseessä on vieraan pääoman ehtoisen lainan takaisinmaksu. Näin ollen myöskään velallinen taho ei voi tehdä takaisinmaksetusta lainasummasta vähennyksiä itsessään,

⁶⁶ Niskakangas, 2014, s. 43.

vain lainan korkomenoista. Kun konvertoimisprosessi päätetään tehdä SVOP-rahastoon, tarkoittaa se velkojan kohdalle tapahtuvaa veronalaisten korkotulojen lakkaamista. Velkoja säästyy siis yhteisöverokannan mukaiselta 20 prosentin suuruiselta verorasitukselta, sillä pääomalainalle ei enää makseta suoranaisia korkotuloja konvertoinnin seurauksena.

Verosuunnittelunäkökulmasta on tärkeää huomioida myös yhtiön pääomarakenteen vaikutus verotukseen, ja sitä kautta tilikauden tulokseen ja yhtiön kokonaisarvoon. Jo 1960-luvulla vaikuttaneiden rahoitustieteilijöiden Franco Modiglianin ja Merton Millerin mukaan yritysten kannattaisi *teoriassa* rahoittaa toimintansa sataprosenttisesti velalla, sillä verovähennyskelpoisuuden johdosta yrityksen arvo on näin ollen suurempi, kuin vastaavassa oman pääoman ehtoisessa tilanteessa.⁶⁷ Tässä tilanteessa ei luonnollisesti ole huomioitu vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen varjopuolia, kuten kasvavia epävarmuustekijöitä sekä mahdollisia konkurssikustannuksia, joten *käytännössä* tilanne ei ole yhtä mustavalkoinen. Mikäli kuitenkin yksittäinen ja kokonaisvaikutuksellisesti vähäinen vieraan pääoman ehtoinen pääomalainasaaminen konvertoitaisiin osaksi yhtiön SVOP-rahastoa, vieraan pääoman määrä vähenee, mikä puolestaan vaikuttaa tulokseen negatiivisesti menetettyjen korkovähennysoikeuksien johdosta.

Verosuunnittelullisena johtopäätöksenä voidaan esittää toteamus, jonka mukaisesti pääomalainan konvertointi voisi olla harkitsemisen arvoinen toimenpide, mikäli velkojalla on tarkoitus luovuttaa eli myydä osakkeet konvertointiprosessin jälkeen, mutta mikäli omistuksesta pidetään kiinni konvertointipäätöksestä huolimatta, veroetua on hankala saada.

4.6.1 Konvertoidun pääomalainan palauttaminen SVOP-rahastosta

Kuten edellä todettu, SVOP-rahastosta voidaan jakaa varoja ulos yhtiön osakkaille, mikäli yhtiökokous hallituksen esityksen perusteella näin päättää. Huomattavaa on, että rahastosta tehdyn palautuksen saajaa ei yhtiö voi yksilöidä, sillä SVOP-rahastoon sijoitetut varat tulevat kaikkien osakkeenomistajien hyväksi, sekä myös tehty palautus eli varojenjakko kohdistuu kaikkiin osakkaisiin kollektiivisesti suhteutettuna heidän omistusosuuteen yhtiöstä. Tämän johdosta

⁶⁷ Knüpfer – Puttonen, 2018, s. 196.

yhtiö ei voi päättää, että palautus tehtäisiin vain konvertoidun pääomallainan haltijoille. Mikäli yhtiössä on vain yksi omistaja, on tilanne luonnollisesti hieman yksinkertaisempi. Lähtökohtaisesti ei ole olemassa mitään estettä sille, etteikö SVOP-rahastoon konvertoitua pääomallainaa voitaisi myöhemmin palauttaa omistajille varojenjaon muodossa SVOP-rahastosta. Konvertoitu pääomallainasaaminenhan muuttuu osaksi vapaata omaa pääomaa SVOP-rahastoon, mistä voidaan jakaa varoja tiettyjen rajojen puitteissa omistajille takaisin. Eri asia on luonnollisesti se, kuinka verotusteknisesti kyseistä palautusta kohdellaan. SVOP-rahastosta tehty palautus tulkitaan pääsäännön mukaan osingoksi vuoden 2014 verouudistuksen jälkeen, mutta edellä selostettujen kriteerien täytyessä verovelvollinen on oikeutettu luovutusvoittoverotuksen piiriin palautettavan summan osalta.⁶⁸

Koska pääomallainan antaminen yhtiölle sekä sen myöhempi konvertointi katsotaan EVL 1 luvun 6 §:n toisen kohdan mukaisesti kuuluvaksi yhtiölle verovapaiden pääomansijoitusten piiriin, on myöhemmässä vaiheessa tehtyä SVOP-palautusta mielestäni voitava tulkita pääsäännön mukaisesti luovutukseksi, eikä osingonjaoksi. Seuraavat keskeiset seikat puoltavat kyseistä näkemystä;

Jaettaessa aikaisemmin konvertoitua pääomallainaa SVOP-rahastosta palautuksen muodossa, on sen yhteys aikaisemmin tehtyyn pääomansijoitukseen selvitettävissä todenmukaisesti.⁶⁹ Koska kysymyksessä on konvertointitilanne, varsinaista epäselvyyttä yhteydestä pääomansijoitukseen ei pitäisi syntyä, sillä pääomansijoituksen tekohetkeksi voidaan tulkita ajankohta, jolloin SVOP-rahastoa korotettiin konvertoitua pääomallainasaamista vastaavalla summalla ja tämä korotus kirjattiin. Jos kerran pääomallainaa itsessään on yhtiölle verovapaa pääomansijoitus, eikä konvertointitapahtuma myöskään aiheuta välittömiä veroseuraamuksia, niin tulisi SVOP-rahastoon konvertoitu pääomallainaa tämän johdosta todeta luonteeltaan pääomansijoitukseksi, johon voidaan soveltaa luovutusvoittoverotusta. Veronalaista tuloa laskettaessa hankintamenona pidettäisiin tällöin SVOP-rahastoon kirjattua pääomallainasaamista tai tilanteessa joissa konvertoinnin taustalla ollut velkoja on omistanut osakkeita ennestään, nostaisi tämä puolestaan vanhojen osakkeiden hankintamenoa. Luovutuksena verottamiseen on

⁶⁸ Malmgrén – Myrsky, 2014, s. 576.

⁶⁹ Verohallinnon ohje, Vapaan oman pääoman rahaston varojenjakoa verotuksessa, Dnro A33/200/2018.

asetettu kymmenen vuoden sääntö, jonka puitteissa palautus on tehtävä. Muutoin Verohallinnon antaman ohjeistuksen mukaisesti palautusta käsitellään osinkona, vaikkakin kyseessä olisi todellisuudessa tehdyn pääomansijoituksen palautus.

Toiseksi, konvertoitua pääomalainaa palautettaessa SVOP-rahastosta on hyvin mutkatonta selvittää, että palautuksen saajana on sama taho, joka on aikaisemmin tehnyt yhtiön verovapaan pääomansijoituksen. On kuitenkin huomattava, että SVOP-rahastosta tehdyn palautuksen saajina voi olla samaan aikaan myös henkilöitä, jotka eivät ole olleet osallisena konvertointiprosessissa millään tavalla, eli he ovat yhtiön muita omistajia. Mikäli SVOP-rahasto olisi ennen konvertointia ollut käyttämätön ja arvoltaan nolla, voisi SVOP-palautuksen tulkinta heidän kohdallaan herättää kysymyksiä siitä, onko varojenjakoa SVOP-rahastosta todellisuudessa rinnastettavissa verovapaan pääomansijoituksen palautukseen. Niin sanotuissa yhdenmiehen yhtiöissä kyseistä ongelmaa ei ole, sillä palautuksen saajana ja pääomalainan velkojana olisi yksi ja sama taho. Näistä seikoista johtuen on konvertoitua pääomalainaa mielestäni voitava tulkita luovutusvoittoverotuksen piiriin sovellettavaksi, mikäli vaadittavat standardimuotoiset kriteerit täyttyvät. Tämä osaltaan helpottaa ja selventää verosuunnitteluun liittyviä kysymyksiä, kun mietitään pääomalainan konvertointia SVOP-rahastoon puhtaasti verosuunnittelullisista näkökulmista.

Keskeistä on kuitenkin se, että osakeyhtiöiden välillä tapahtuva osingonmaksu on aina verovapaa toimi, jota on perusteltu esimerkiksi osinkojen ketjuverotuksen eliminoinnilla.⁷⁰ Tästä johtuen periaatteellisesti ei olisi merkitystä, tulkittaisiinko konvertoidun pääomalainan palauttaminen SVOP-rahastosta verovapaan pääomansijoituksen palautukseksi vaiko osingoksi, sillä molemmissa vaihtoehtoissa verotuksellinen lopputulos olisi lähtökohtaisesti sama. Näin ollen verosuunnittelullisesti konvertoidun pääomalainan palautus ei olisi enää kovin merkittävässä roolissa johtuen osakeyhtiöiden välillä vallitsevasta osinkotulon verovapaudesta.

Jos tarkastelu viedään vielä pidemmälle, voisi tilannetta lähestyä siten, kuinka puolestaan velkojan roolissa olleen palautuksen saajana toimivan osakeyhtiön omistajia verotettaisiin, *mikäli SVOP-palautuksen saajana toimiva velkoja päättäisi itse jakaa varoja omistajilleen*. Edellä

⁷⁰ Niskakangas, 2014, s. 79.

mainittujen yksityiskohtien valossa konvertoidun pääomallainan palautus olisi velkojana toimivalle yhtiölle verovapaata tuloa johtuen osakeyhtiöiden välillä vallitsevasta osingonmaksun verovapaudesta, mutta velkojayhtiön omistajat todennäköisesti joutuisivat maksamaan konvertoidun pääomallainan palautuksesta veroa.

Ensinnäkin, kyseessä tuskin enää olisi SVOP-rahastosta tehty palautus. Mikäli velkojayhtiö vastaanottaa verovapaan palautuksen velalliselta, saatu palautus kirjataan hyvin epätodennäköisesti *velkojan itsensä SVOP-rahastoon*. Näin ollen on hyvä esittää kysymys, onko velkojayhtiön osakkaiden mahdollista ylipäättään vastaanottaa SVOP-palautusta? Tästä johtuen hyvin todennäköisesti konvertoidun pääomallainan palautus itse velkojayhtiön omistajille tulkittaisiin normaalin osinkoverotuksen ja voittovarojen jakamisen alle.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielman keskeinen tavoite oli selvittää, minkälaisia veroseuraamuksia kohdistuu pääomallainan konvertointiin osaksi osakeyhtiön SVOP-rahastoa. Pääomallainan konvertointi osakeyhtiön SVOP-rahastoon voi tulla kysymykseen lukuisissa eri tilanteissa, kuten esimerkiksi yrityskauppaan valmistautuessa tai heikohkon taloudellisen tilanteen koittaessa. Verotuksellisesta näkökulmasta tarkasteltuna toimenpiteen tulisi olla suhteellisen vaivattomasti todettavissa velallisen yhtiön kohdalla verovapaaksi pääomansijoitukseksi, sekä velkojan roolissa olevalle taholle verovähennyskelvottomaksi menoksi. Mikäli konvertointiprosessin kohdalla poiketaan merkittävästi nimellisarvon ja käyvän arvon välillä tai konvertointi toteutetaan merkittävästi muussa omistussuhteessa kuin rationaalisesti olisi perusteltua, *voidaan se pahimmassa skenaariossa mahdollisesti tulkita velalliselle yhtiölle verotettavaksi tuloksi*. Korostan kuitenkin, että vaikka tämän kaltainen lähinnä hypoteettinen tulkintamahdollisuus on olemassa konvertoinnin sisältäessä verotuksellisesti kyseenalaisia elementtejä, tiettävästi yhdessäkään oikeustapauksessa vieraan pääoman ehtoisen lainasaamisen konvertoinnin kohdalla vastaavaan tulkintaan ei ole päädytty, joten yksinkertaistettuna voidaan kuitenkin todeta, että pääomallainan konvertointi SVOP-rahastoon on velalliselle verovapaiden pääomansijoitusten piiriin luettava toimi.

Pääomallainan konvertoinnin seurauksena velkojalle ei pääsäännön mukaisesti synny vähennyskelpoista menoa, sillä pääomallainasaamisen menetystä ei voida pitää konvertoinnin luonteesta johtuen lopullisena, toisin kuin esimerkiksi velallisen konkurssitilanteessa. Velkojan roolissa olevan yhtiön omistamien velallisyhtiön osakkeiden hankintameno nousee konvertoidun pääomallainan suuruisella nimellisellä arvolla. Konsernien välisissä järjestelyissäkään pääomallainan menetystä tuskin voidaan tulkita verovähennyskelpoiseksi menoksi, vaikka arvonaleneminen olisi kirjanpidollisesti tehty.

Konvertointia verosuunnittelunäkökulmasta puoltaa etenkin välittömien veroseuraamusten olemattomuus. Kun konvertointitilanne itsessään ei aiheuta tapahtumahetkellä realisoituvia veroseuraamuksia, on tarkastelu lähtökohtaisesti ulotettava pääomallainan konvertoinnin jälkeen tapahtuvien osakkeiden luovutukseen. Konvertoinnin lisätessä ennestään omistettujen osakkeiden hankintamenoa, on periaatteessa konvertoinnilla mahdollista synnyttää näin ollen keinotekoisesti hankintamenon lisäys, mikä puolestaan vaikuttaa osakkeiden veronalaisen luovutusvoiton laskentaan. Verohallinnon puuttuminen jatkuvasti osakeyhtiön sisällä tapahtuviin konvertointitilanteisiin vailla relevanttia liiketaloudellista selitystä on kuitenkin aito riski, mutta teoriassa verosuunnittelumahdollisuus on silti olemassa. Konvertoinnilla voidaan myös muuttaa velallisen yhtiön pääomarakennetta, mikä vaikuttaa verotukselliseen lopputulemaan. Vieraan pääoman ehtoisen rahoitukselle maksetut suoritukset ovat lähtökohtaisesti verovähennyskelpoisia, mikä vaikuttaa veronalaiseen kokonaistulokseen positiivisesti. Näin ollen verosuunnittelullisesti voidaan ajatella, että vieraan pääoman säilyttäminen (sekä lisääminen) olisi kannattavaa.

Kuten edellisissä kappaleissa todettu, pääomallainan konvertointi osaksi SVOP-rahastoa ei ole täysin ongelmaton, sillä verotuksellisesti tulkinnanvaraisten kysymysten kirjo on suhteellisen laaja-alainen, sekä konvertointiin liittyvät säännökset ja ohjeistukset ovat suhteellisen vähäiset. Tästä johtuen aikaisemman oikeuskäytännön tulkinta on hyvin keskeisessä roolissa konvertointitilanteita tarkasteltaessa. Tulevaisuudessa yhtiöiden rahoitusratkaisut tulevat todennäköisesti monimutkaistumaan vielä entisestään kuin myös erityyppisten yhtiörakenteiden käyttö, joten vieraan pääoman ehtoisen saamisen konvertointitilanteet eivät todennäköisesti tule merkittävästi vähenemään, vaan se nähdään yhtä houkuttelevana keinona kuin ennenkin. Tämä toivottavasti lisää samalla oikeustapauksien määrää tällä hetkellä vallitsevaan suhteellisen

niukkaan tilanteeseen, ja tätä kautta luo lisää selvyttä sekä tulkintavaihtoehtoja konvertoinnin keskeisille verokysymyksille.

On myös huomattava, että oletustilanteen muuttuessa konvertoinnin mielekkyys verotuksellisesta näkökulmasta muuttuu. Mikäli pääomallainan haltijana olisi luonnollinen henkilö, voisi pääomallainan konvertointi aiheuttaa hyvinkin erilaisen lopputuleman verotuksellisesti, kuin mitä kahden osakeyhtiön välisessä järjestelyssä. Tällöin esimerkiksi SVOP-rahastosta tehdyn palautuksen tulkintakysymys nousisi paljon merkittävämpään rooliin, kuin myös konvertoinnista aiheutunut pääomallainan menetys velkojana toimivan luonnollisen henkilön näkökulmasta. Verohallinnon ohjeistus saamisten arvonalenemisesta sekä menetyksestä koskee vain osakeyhtiömuotoisia toimijoita, joten todennäköisesti vanhan oikeuskäytännön merkitys, sekä siitä tehtävien johtopäätösten tulkinta saavuttaisi merkittävämmän huomion.

Verotuksellisesti vieraan pääoman ehtoisen lainasaamisen konvertointitilanne kulminoituu loppujen lopuksi hyvin pitkälti seuraavaan keskeiseen kysymykseen, eli voidaanko konvertointi tulkita velallisen yhtiön kohdalla tapahtuvaksi verovapaaksi pääomansijoitukseksi, vai onko kysymyksessä veronalaiseen tuloon rinnastettava toimi.

6. LÄHDELUETTELO

Kirjallisuuslähteet

Airaksinen, Manne – Pulkkinen, Pekka – Rasinaho, Vesa. *Osakeyhtiölaki I*. Alma Talent Oy 2018, 3. uudistettu painos.

Andersson, Edward – Penttilä, Seppo. *Elinkeinoverolain kommentaari*. Talentum Media Oy 2014, 14. uudistettu painos.

Blomqvist, Aki – Malmivaara, Tero. *Osakeyhtiön varojen jako ja verotus*. Talentum Pro 2016.

Immonen, Raimo – Nuolimaa, Risto. *Osakeyhtiöoikeuden perusteet*. Talentum Oy 2012, 2. uudistettu painos.

Immonen, Raimo – Villa, Seppo. *Osakeyhtiön varojen käyttö*. Talentum Media Oy 2015.

Kyläkallio, Juhani – Iirola, Olli – Kyläkallio, Kalle. *Osakeyhtiö II*. Edita Publishing Oy 2017.

Knüpfer, Samuli – Puttonen, Vesa. *Moderni rahoitus*. Alma Talent Oy 2018, 10. uudistettu painos.

Kukkonen, Matti – Walden, Risto. *Elinkeinoverolaki käytännössä*. WSOYpro Oy 2010, 2. uudistettu painos.

Myrsky, Matti – Malmgrén, Marianne. *Elinkeinotulon verotus*. Talentum Oy 2014, 4. uudistettu painos.

Mähönen, Jukka – Villa, Seppo. *Osakeyhtiö II Pääomarakenne ja rahoitus*. Sanoma Pro Oy 2012, 3. uudistettu painos.

Niskakangas, Heikki. *Johdatus Suomen verojärjestelmään*. Talentum Media Oy 2014, 3. uudistettu painos.

Tieteelliset artikkelit sekä muut kirjallisuuslähteet

Lehtimäki, Mika J (2010) Vapaaehtoinen saneeraus, velan konversio omaksi pääomaksi ja velallisyriksen haltuunotto. *Lakimies* 6/2010, 999-1024.

Murto-Unkila, Minna (2018) Yritysjärjestelyt ja maksukyvyttömyys. Väitöskirja. 2018.

Ossa, Jaakko (2007) Varojen siirto osakeyhtiölle ja verotus. *Yhtiöoikeudellisia kirjoituksia IV*, 2007.

Penttilä, Seppo (2018) Saamisten arvonalenemiset, menetykset ja konvertointi omaksi pääomaksi. *Defensor Legis*, 4/2018, 579-600.

Penttilä, Seppo (2011) Varojen jakaminen jakautumisessa syntyneestä SVOP-rahastosta. *Tilisanomat*, 2011. Viitattu 1.11.2018

Viitala, Tomi – Ahonen, Jari (2011) Rahoituksen ajankohtaisia verokysymyksiä. *Verotus*, 3/2011, 284–293.

Villa, Seppo (2010) SVOP-sijoituksen jakaminen – varojen jakamista vai pääoman palautusta? *Defensor Legis*, 4/2010, 336–355.

Villa, Seppo (2012) Velkojan saatavan muuntaminen SVOP-rahastosijoitukseksi. *Juhlajulkaisu Jarmo Tuomisto*, 2012, 471-486.

Pääomalaina tilinpäätöksessä (2013) *Kauppakamari*, 1/2013. Viitattu 1.11.2018

Viranomaislähteet

Verohallinnon ohje, *Vapaan oman pääoman rahaston varojen jako verotuksessa*.

20.6.2018. Dnro A33/200/2018.

Verohallinnon tiedote 5/1997, 4.9.1997. *Osakeyhtiölain uudet rahoitusvälineet verotuksessa*.

Verohallinnon ohje, *Saamisten arvonalenemisten vähennyskelpoisuus elinkeinotulon verotuksessa*. 27.6.2018. Dnro A90/200/2018.

Laki elinkeinotulon verottamisesta (24.6.1968/360)

Laki henkilökohtaisen tulon verottamisesta (30.12.1992/1535)

Osakeyhtiölaki (21.7.2006/624)

Oikeustapaukset

KHO 2016:49

HaO 22.10.2014

KHO 1990-B-508